

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

[ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ-ΔΗΜΟΣΙΟΝΟΜΙΑ-ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΗ]

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΑ ΤΩΝ ΕΠΙΚΡΑΤΕΙΩΝ ΕΙΣΟΔΗΜΑΤΑ.

Δύο μεθόδους έννοῶ εἰς κατάρτισιν τοῦ ἀναγκαίου διὰ τὴν συντήρησιν τῆς ἐπικρατείας εἰσοδήματος. Ἡ ὀέτει αὐτὴ τὴν χεῖρα ἐν τοῖς βαλαντίοις τῶν φορολογουμένων, ἢ ἐργάζεται καὶ αὐτὴ ὡς πᾶς ἄλλος κύριος γῆς, κεφαλαίου ἢ τέχνης πρὸς χρηματισμόν. Ἡ πρώτη μέθοδος ἀποβλέπει ἀπλῶς καὶ καθαρῶς εἰς τὸν φόρον· ἡ δευτέρα εἶναι κοινὴ τῆς βιωτικῆς μοῖρα, ἀναγομένη εἰς τὴν γενικὴν τῆς βιομηχανίας έννοιαν.

Μεταξὺ τῶν δύο τούτων μεθόδων αἱ ἀπόλυτοι τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας ἀρχαὶ προτιμῶσι τὴν πρώτην. Ἐγχείεται εἰς τὴν φύσιν τῆς ἐπικρατείας νὰ εἶναι πάντοτε χειρότερος τοῦ ιδιώτου βιομήχανος. Ἐπειτα καὶ ὑπὸ πολιτειακὴν ἔποψιν χρησιμωτέρα εἶναι ἢ ἀπὸ τῶν φορολογουμένων οἰκονομικὴ ἐξάρτησις τῆς πολιτείας. Ἐν τῷ φόρῳ καὶ τῇ ένιαυσίᾳ αὐτοῦ ψηφίσει λειτουργεῖ ἐν τῶν ἰσχυρωτέρων συνταγματικῶν ἀντιζυγίων, ἢ σημασία τοῦ ὀπείου ἐν ένδεχομέναις περιστάσεσι εἶναι εὐρυτάτη.—Ἐν τούτοις ἐκτὸς τῆς καθαρᾶς οἰκονομικῆς σφαίρας εἶναι καὶ ἡ ἐφηρμοσμένη. Παρατηρεῖ δέ τις ὀσημέραι ἐκτεινομένην τὴν περιφέρειαν τῶν βιομηχανικῶν εἰσοδημάτων τῶν νεωτέρων ἐπικρατειῶν.

Ἐπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην πρέπει ἀφ' ένός μὲν νὰ κατατάξωμεν τὰ διάφορα εἶδη τῆς οἰκονομικῆς παραγωγῆς τῶν ἐπικρατειῶν ὡς ὀργανισμῶν ἐπιζητούντων ἰδίους ἐξ ἑαυτῶν πόρους, ἀφ' ἑτέρου δὲ νὰ συγκρίνωμεν τὰς διαφόρους ἐπικρατείας

ἀπὸ τῶν μᾶλλον εἰς ἀντίθεσιν διατελούντων ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἄκρων, τοῦ στηριζομένου ἤτοι πλειότερον εἰς τὴν φορολογικὴν ἐξαικονόμησιν τῶν δημοσίων ἀναγκῶν, καὶ τοῦ ἀπ' ἐναντίας πλειότερον ἀπὸ ἰδίων κυβερνητικῶν ἐπιχειρήσεων σχετικῶς προσδοκῶντος.

Ἐν πρώτοις παρίσταται ἡ ἀκίνητος εἰς παντὸς εἴδους κτήματα ἰδιοκτησία τῆς ἐπικρατείας, τὴν ὁποίαν αὕτη καλλιεργεῖ, εἴτε ἀμέσως δι' ὀργάνων τῆς, εἴτε ἐμμέσως διὰ παραχωρήσεως ἐπὶ μισθώσει, ἐπιφανείᾳ ἢ ἐμφυτεύσει πρὸς ἀπόληψιν μισθώματος, κανόνος ἢ δικαιώματος ἐπικαρπίας. — Ἀκολουθῶς ἔρχονται προνομιακαὶ τινες ἐργασίαι, τὰς ὁποίας ἀναλαμβάνει τὸ Κράτος, ὡς π. χ. ἡ ταχυδρομικὴ, ἡ τηλεγραφικὴ, ἡ ἀλατοποιία, ἡ περὶ τὸν καπνὸν, τὴν πυρίτιδα καὶ τὰ φώσφορα ἀσχολουμένη. — Ἐν τῇ τρίτῃ σειρᾷ δύνανται νὰ καταταχθῶσιν αἱ ἐργασίαι ἐκεῖναι καθ' ἃς τὸ Κράτος συναγωνίζεται μετὰ τοῦ ἰδιώτου τοιαῦται δὲ εἶναι, μεταξὺ ἄλλων, ἡ δασονομία, ἡ μεταλλευτικὴ καὶ ἐξόχως ἡ σιδηροδρομία, ἐπὶ τῆς ὁποίας παρατηροῦμεν ἐν Γερμανίᾳ 12,062 χιλιόμετρα δημοσίων σιδηροδρόμων ἀπέναντι 15,894 ἰδιωτικῶν, ἐν Βελγίῳ ἰσότητά περὶπου μεταξὺ δημοσίας καὶ ἰδιωτικῆς σιδηροδρομίας, ἐν Σουηδίᾳ 1,187 χιλιόμετρα σιδηροδρόμων δημοσίων ἀντὶ 743 ἰδιωτικῶν, ἐν Νορβηγίᾳ 427 χιλιόμε. ὁμοίων ἀντὶ 68 ἰδιωτικῶν, ἐν Δανιμαρκίᾳ 603 χιλιόμε. ὁμοίων ἀντὶ 287 ἰδιωτικῶν, ἐν Ὁλλανδίᾳ 988 χιλιόμε. ὁμοίων ἀντὶ 691 ἰδιωτικῶν, κλπ. Ἐν γένει πρὶν ἢ παρέλθῃ ἑκατονταετηρὶς, πλεῖστα Κράτη διὰ τῆς ρήτηρας τῶν σιδηροδρομικῶν πρὸς ἰδιώτας παραχωρήσεων, ὅτι μετὰ τόσα ἔτη οἱ σιδηροδρόμοι μεταβαίνουσιν εἰς τὴν πλήρη κυριότητα τοῦ Κράτους, θὰ ἀποτελεσθῇ σημαντικωτάτη ἐντεῦθεν βιομηχανικὴ εἰς ἀπόλαυσιν δημοσίων εἰσοδημάτων πηγὴ.

Ἡ μεγαλειτέρα ἐντασις τῆς ἀπὸ τῶν ἀνωτέρω μεθόδων βιομηχανικῆς τοῦ Κράτους ἐνεργείας ἀπαντᾶται ἐν Πρωσσίᾳ καὶ ἡ μικροτέρα ἐν Ἀγγλίᾳ. Ἀφαιρουμένων ἑκατέρωθεν τῶν προνομιακῶν ἐργασιῶν καὶ περιοριζομένης τῆς ἐρεύνης εἰς μόνον τὰ δημόσια κτήματα καὶ τὰς ἐπὶ συναγωνισμῶ δημοσίας

ἐργασίας, ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ ἐλλείπουσιν αἱ τελευταῖαι καὶ ἐκ τῶν δημοσίων κτημάτων (τοῦ στέμματος καὶ ἄλλων) μόλις ἐν ἔτει 1874 ἐπορίσθη ὁ δημόσιος θησαυρὸς $\frac{6}{10}$ ἑκατομμυρίου λιρῶν στερλινῶν ἤτοι ἔλαττον τῶν 17 ἑκατομμυρίων δραχμῶν, αἵτινες πρὸς τὸ λοιπὸν φορολογικὸν κυρίως εἰσόδημα τῆς Ἀγγλικῆς ἐπικρατείας ($2\frac{3}{10}$ διλιούνια δρ.) εἶναι ὡς 1:135. Ἐν δὲ τῇ Πρωσίᾳ κατὰ τὸ ἔτος 1873 ὁ δημόσιος θησαυρὸς ἐπὶ ὀλιγοῦ προϋπολογισμοῦ 881 $\frac{6}{10}$ ἑκατομμυρίων δραχμῶν (μὴ λογιζομένης τῆς εἰς τὴν Γερμανικὴν αὐτοκρατορίαν ὁμοσπονδιακῆς εἰσφορᾶς) ἐπορίσθη πλέον τοῦ ἡμίσεως ἐκ τῶν ἐπομένων πηγῶν.

Πρόσοδοι	δραχ.
Τυπογραφία τῆς ἐπικρατείας	1,379,840
Νομισματοποιία	1,444,600
Διώρυγες	2,520,000
Ἀγροκήπια καὶ ἵπποφορβεῖα.	4,432,993
Διόδια	6,406,400
Μετοχὴ εἰς Πρωσικὴν Τράπεζαν	8,408,400
Δημόσια ὑπὸ καλλιέργειαν κτήματα	39,694,720
Δημόσια δάση.	61,068,000
Δημόσια μεταλλεῖα, ἐργαστάσια καὶ ἀλυκαί	125,821,781
Ἀκαθάριστον εἰσόδημα δημοσίων σιδηροδρόμων.	194,320,000
ὅλον	445,496,934

Τοιαύτη ποσότης εἰσοδήματος, ἐκτὸς κειμένη τῆς φορολογικῆς μηχανῆς, κέκτηται μεγάλην σπουδαιότητα ἐν τῇ πρακτικῇ τῆς δημοσιονομίας ἐκτυλίξει. Ἡ ἔποψις τῶν δημοσίων σιδηροδρόμων εἶναι πολλῶ τῶν λοιπῶν εὐρυτέρα. Καὶ καθὼς ἐκ τῆς ταχυδρομίας ὑπάρχουσιν ἔθνη, σημαντικώτατα ἀποκομίζοντα εἰσοδήματα (ὡς π. χ. τὸ Ἀγγλικὸν 173 ἑκατομμ. δραχ. κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος), κατὰ μείζονα λόγον ἢ σιδηροδρομία προύρισται νὰ χορηγήσῃ ἰσχυρωτέραν ἐπικουρίαν εἰς τὸν δημόσιον θησαυρὸν. Εἰς διλιούνια ἀναβιβάζονται τὰ ἐν

Ευρώπη εισοδήματα τῶν ἰδιωτικῶν σιδηροδρομικῶν ἐπιχειρήσεων. Ἐπομένως ἡ ἐποχὴ τῆς μεταβιβάσεως των εἰς τὴν κυριότητα τῆς ἐπικρατείας θὰ ἀποτελέσῃ δημοσιονομικὴν μεταρρύθμισιν δυσυπολογίστου χρηματιστικῆς σημασίας. Τότε οἱ θεωρητικοὶ μέχρι τοῦδε πόθοι τῆς ἀπλοποιήσεως τῆς φορολογίας καὶ τοῦ βαθμιαίου περιορισμοῦ αὐτῆς εἰς ἕσον ἔνεστι μικρότερον ἀριθμὸν εἰδῶν, θὰ εἰσέλθωσι εἰς ὁδὸν πραγματικότητος, τὴν ὁποίαν οἱ ὑπὲρ τοῦ ἐνιαίου φόρου ἐκθύμως ἀγωνισθέντες δὲν εἶχον τὸ πρὶν ὑπ' ὄψιν.

Βεβαίως τὰ περὶ ὧν ἐμνήσθημεν ἀνωτέρω Πρωσικὰ εἰσοδήματα καὶ τὰ κατόπιν αὐτῶν ὑποδεικνύμενα ἐν τῷ μέλλοντι ἐπιβαρύνονται διὰ παραγωγικῶν δαπανῶν, αἵτινες οὐσιωδῶς ἐλαττώνουσι τὴν διαθέσιμον δύναμιν αὐτῶν. Ἀλλὰ τοῦτο εἶναι λεπτομέρεια, ἥτις καὶ εἰσερχομένη εὐλόγως εἰς τὸν ὑπολογισμόν, οὐδαμῶς ἐξασθενεῖ τὴν σπουδαιότητά του. Καὶ εἰς τὸ ἥμισυ ἐὰν περιορίζηται τὸ καθαρὸν εἰσόδημα τοιούτων παγίων τοῦ Κράτους βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ἀπομένει πάντοτε κολοσσαία συλλήβδην ποσότης, ἵνα καλέσῃ τοὺς θεωρητικοὺς καὶ τοὺς πρακτικοὺς εἰς περαιτέρω τινὰ ἐπὶ τοῦ φορολογικοῦ μέλλοντος συνενόησιν.

ΙΤΑΛΙΚΑΙ ΤΡΑΠΕΖΑΙ ΤΟΥ ΛΑΟΥ.

Ὁ ἐπὶ τῆς ἀτομικῆς ἀξιοπρεπείας στηριζόμενος συνεταιρισμὸς τῶν ἐργατικῶν τάξεων ἀπὸ 15ετίας ἤδη ἤρχισε καλλιεργούμενος ἐν τῇ Ἰταλικῇ χερσονήσῳ. Κατὰ πρῶτον προσχώρησαν εἰς αὐτὸν αἱ προωδευμένοι κοινότητες τῆς Λομβαρδίας καὶ βαθμηδὸν ἐπεξετάθη ὁ κατ' ἐξοχὴν λαϊκὸς οὗτος θεσμὸς καὶ εἰς τὰς λοιπὰς τοῦ νεαροῦ κράτους ἐπαρχίας. Τῷ 1866 ὑπελογίζοντο εἰς 8 αἱ τράπεζαι τοῦ λαοῦ ἐν Ἰταλίᾳ,

ἔχουσαι κεφάλαιον 1, 9 ἑκατομ. ν. δρ. Τῷ 1878 ἀνεβιβάσθησαν εἰς 111 μετὰ κεφαλαίου 37,4 ἑκατομ. ν. δρ.

Ἐν γένει κατὰ τὴν τελευταίαν ἐξαετίαν τὸ πιστωτικὸν τοῦτο φαινόμενον ἐν ταῖς τάξεσι τοῦ λαοῦ παριστᾷ τὴν ἐξῆς ἀνάπτυξιν. Ἀριθμούμεναι αἱ τράπεζαι τοῦ λαοῦ εἰς 48 τῷ 1870, ἀνέβησαν εἰς 64 τῷ 1871, εἰς 80 τῷ 1872, εἰς 88 τῷ 1873, εἰς 100 τῷ 1874, εἰς 109 τῷ 1875, εἰς 111 τῷ 1876. Ὁ ἐν τόσῳ μικρῷ διαστήματι ὑπερδιπλασιασμὸς οὗτος τῶν ἐν Ἰταλίᾳ τραπεζῶν τοῦ λαοῦ εἶναι αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν λίαν σημαντικὸς· ἐν τούτοις πρέπει νὰ μελετηθῇ βαθύτερον ἔτι καὶ ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς χρηματιστικῆς. Οὕτως ὑπολογιζόμενον τὸ εἰς συγκρότησιν τῶν τραπεζῶν τούτων κατατεθὲν κεφάλαιον εἰς 14,1 ἑκατομ. ν. δρ. τῷ 1870, ἀνεβιβάσθη εἰς 24,1 τῷ 1871, εἰς 31,7 τῷ 1873, εἰς 34,1 τῷ 1874, εἰς 34,3 τῷ 1875, εἰς 35,3 τῷ 1876. Αἱ προεξοφλήσεις τῶν ἐν λόγῳ τραπεζῶν ἠκολούθησαν τὴν ἐπομένην πρόδοον· ἀπὸ 25,5 ἑκατομ. ν. δρ. τῷ 1870 ἀνεβιβάσθησαν εἰς 48,0 τῷ 1871, εἰς 50,3 τῷ 1873, εἰς 72,5 τῷ 1874, εἰς 85,7 τῷ 1875, εἰς 94,6 τῷ 1876. Ἡ δὲ ἑλξίς τῶν διαθέσιμων κεφαλαίων διὰ τοῦ συστήματος τῆς ἐντόκου ἢ ἀτόκου παρακαταθήκης μαρτυρεῖ τὸν βαθμὸν τῆς ἐμπιστοσύνης, ἣν ἐνέπνευσαν αἱ Ἰταλικαὶ τράπεζαι τοῦ λαοῦ πρὸς τοὺς κεφαλαιούχους· τῷ ὄντι ἀπὸ 21,9 ἑκατομ. ν. δρ. τῷ 1870 ἀνεβιβάσθησαν αἱ τοιαῦται παρακαταθῆκαι εἰς 49,5 τῷ 1871, εἰς 61,8 τῷ 1873, εἰς 92,9 τῷ 1874, εἰς 113,6 τῷ 1875, εἰς 125,2 τῷ 1876.

Ὁ ὀργανισμὸς τῶν τραπεζῶν τοῦ λαοῦ ἐν Ἰταλίᾳ ἐνεργεῖται κατὰ τὴν μέθοδον τῶν ἀνωτύμων ἐταιριῶν καὶ δι' ὄλων τῶν κατ' αὐτὰς ἀπαιτουμένων νομίμων διατυπώσεων. Εἰδικὴ νομοθεσία, ὡς ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ Γερμανίᾳ, ἀκόμῃ δὲν καταρτίσθη. Αἱ μετοχαὶ τῶν ἐταίρων εἶναι ὀνομαστικαί, δυνάμεναι τῇ ἐγκρίσει τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου νὰ μεταβιβασθῶσιν εἰς ἄλλα πρόσωπα. Ἐκτὸς τῆς τοιαύτης μεταβιβάσεως, μόνον ἐπὶ ἀπωλείᾳ τῆς μετοχῆς του δύναται ὁ μέτοχος νὰ ἐγ-

κατολείψη τὴν ἑταιρίαν του. Ὅσον ἀφορᾷ τὴν εὐθύνην, ἀκολουθεῖ αὕτη τὸν χαρακτῆρα τῶν ἀνωνύμων ἑταιριῶν, τοὔτεστι ἐκτείνεται μέχρι μόνης τῆς μετοχῆς, οὐδόλως εὐθυνομένων τῶν μετόχων δι' ἀνώτερον ταύτης ποσὸν ἀπέναντι τῶν ἑταιρικῶν ὑποχρεώσεων.

Αἱ ἐργασίαι τῶν ἐν λόγῳ τραπεζῶν ἰδιαιτέρως μὲν ἀφορῶσι τὴν χρηματικὴν διευκόλυνσιν τῶν μετόχων· ἔταν ὅμως περισσεύσωσι διαθέσιμα χρήματα, δύνανται ταῦτα νὰ διατεθῶσι καὶ εἰς δάνειον πρὸς ἄλλοτρίους. Αἱ προεξοφλήσεις ἐκτείνονται μέχρι διορίας ἕξ μηνῶν. Μετοχὴ ἐνεχυριαζομένη εἰς τὴν τράπεζαν παρέχει δικαίωμα τοῦ μετόχου εἰς δάνειον διπλασίας προσότητος. Δι' ἀνώτερα ποσὰ ἀπαιτοῦνται προσωπικαὶ ἐγγυήσεις καὶ ἐνέχυρα. Ὑπάρχουσι τράπεζαι τοῦ λαοῦ ἐν Ἰταλίᾳ ἰδιαιτέρως ἀσχολούμεναι εἰς δάνεια πρὸς τὴν γεωργίαν, καθὼς καὶ ἄλλας αἵτινες ἔρχονται πρὸ πάντων εἰς ἐπικουρίαν τῶν μικρῶν ἐργατῶν, προεξοφλοῦσαι τὴν ἀξίαν τῆς ἐργασίας των, ἔταν αὕτη εὖσα διαρκῆς πληρῶνεται κατὰ χρονικὰ διαστήματα ἀνώτερα τῶν οἰκονομικῶν ἀναγκῶν των.

Ἐν γένει προσοχὴ μεγάλη καταβάλλεται εἰς τὸν προσδιορισμὸν μικρᾶς ὅσον ἐνεστι περιφερείας διὰ πᾶσαν τοιαύτην τράπεζαν πρὸς τὸν σκοπὸν ἵνα αἱ ἐργασίαι τῆς συνδέωνται πάντοτε πρὸς τὰς ἀναγκαίας γνωριμίας τῶν προσώπων. Ἐπὶ τῷ τέλει τούτῳ παρ' ἐκάστη τραπεζῆ ὑπάρχει συμβούλιον καταρτιζόμενον ἐκ τῶν μᾶλλον εὐπολήπτων μελῶν τῶν ἑταιριῶν τῆς ἀλληλοβοηθείας, τὸ ὅποῖον ἐκτιμᾷ τὸ προσωπικῶς ἀξιόχρεον ἐκάστου ζητοῦντος δάνειον. Σημειωτέον, προκειμένου περὶ ἑταιριῶν ἀλληλοβοηθείας, ὅτι δύνανται αὗται κατ' ἐξαίρεσιν πρὸς τὰ λοιπὰ νομικὰ πρόσωπα, νὰ ἔχωσι μετοχὰς ἐν ταῖς τραπεzaῖς τοῦ λαοῦ.

Ἡ κατάρτισις τῶν μετοχῶν ἐνεργεῖται ἢ διὰ μιᾶς ἢ ἐκ διαλειμμάτων, μέχρι 1 δραχμῆς κατὰ μῆνα ἢ 25 λεπτῶν καθ' ἑβδομάδα. Ἡ χρηματικὴ ἀξία ἐκάστης μετοχῆς κυματίζεται μεταξὺ τῶν διαφόρων τραπεζῶν ἀπὸ 10 μέχρις 100 δραχμῶν. Ἐκτὸς τοῦ ποσοῦ αὐτῆς, εἰς κατάρτισιν ἀποθεματικοῦ

κεφαλαίου ὀφείλει ἕκαστος συνέταιρος νὰ καταθέτῃ δικαίωμα εἰσόδου· καθόσον δὲ τὸ κεφάλαιον τοῦτο αὐξάνει, κατὰ τοσοῦτον καὶ τὸ εἰσόδημα τῆς εἰσόδου μεγεθύνεται ὡς πρὸς τοὺς νεωτέρους μετόχους.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΟΙΝΟΠΑΡΑΓΩΓΗ.

Ἡ εἰς τὴν καλλιέργειαν τῆς ἀμπελοῦ προσδιορισμένη γῆ ὑπολογίζεται ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὰς διοικητικὰς τοῦ 1875 πληροφορίας, εἰς 871,079 στρέμματα, ἐκ τῶν ὁποίων αἱ 165,774 ἀνήκουσιν εἰς νέας φυτείας καὶ 705,305 εἰς τελείως παραγωγικὰς. Ἡ γονιμότης αὐτῶν πρέπει νὰ ἐξετασθῇ ἐκ δύο ἐπόψεων τῆς ἐσωτερικῆς καταναλώσεως τῆς ὁποίας τὰ διδόμενα ἐλλείπουσι, καὶ ἐκ τῆς ἐξωτερικῆς περὶ τῆς ὁποίας οἱ ἐμπορικοὶ πίνακες τοῦ 1875 δηλοῦσιν, ὅτι ἀνεβιβάσθη εἰς 4,549,294 ὀκ. ἀξίας 1,137,323 δραχμῶν. Κατὰ τὴν τελευταίαν πενταετίαν παρατηρεῖται ἐπαισθητὴ τάσις εἰς πρόοδον τῆς ἡμετέρας εἰς οἴνους ἐξαγωγῆς, ἀπέναντι τῆς ὁποίας ἡ εἰσαγωγὴ ἀποτελεῖ 5 σχεδὸν τοῖς % ἐπὶ τοῦ βάρους καὶ 1/6 ἐπὶ τῆς ἀξίας, κατὰ λόγον τοὔτεστι τῶν εἰσαγομένων οἴνων τῆς πολυτελείας.

ἔτος	Ἐξαγωγή		Εἰσαγωγή	
	ὀκ.	δρ.	ὀκ.	δρ.
1871	2,817,715	711,532	22,600	77,068
1872	3,542,796	808,228	51,199	129,803
1873	4,728,401	1,611,113	54,909	126,124
1874	4,481,057	1,736,955	48,932	88,591
1875	4,549,294	1,137,323	34,591	89,776
	20,119,263	6,005,151	212,231	511,361

Τὸ σημαντικώτερον μέρος τῆς ἐν ἔτει 1875 ἐξαγωγῆς τῶν

ἡμετέρων οἴνων εἴλκυσεν ἡ Τουρκία ἤτοι 2,338,880 ὄκ., 517,882 δραχ. Κατόπιν δ' αὐτῆς ἔρχεται ἡ Ῥωσσία 1,158,051 ὄκ. 284,843 δραχ. ἡ Ἰταλία 397,661 ὄκ. 105,671 δραχ. ἡ Αὐστρία 350,269 ὄκ. 101,816 δραχ. ἡ Ἀγγλία 116,257 ὄκ. 58,812 δραχ. ἡ Αἴγυπτος 134,967 ὄκ. 45,782 δραχ. ἡ Ρουμανία 28,700 ὄκ. 9,928 δραχ. ἡ Γαλλία 8,444 ὄκ. 7,573 δραχ. ἡ Γερμανία 7,392 ὄκ. 2,848 δραχ. ἡ Ὀλλανδία 8,673 ὄκ. 2168 δραχ.—Ὅσον δ' ἀφορᾷ τὴν κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰσαγωγὴν, προέχουσιν οἱ Γαλλικοὶ οἴνοι 13,476 ὄκ. 45,428 δραχ. κατόπιν δὲ αὐτῶν ἔρχονται οἱ Αὐστριακοὶ 4,386 ὄκ. 13,481 δραχ. Τὸ Ἀγγλικὸν ἐμπόριον σημειοῦται διὰ 3,876 ὄκ. 12,647 δραχ. τὸ Τουρκικὸν δι' 11,786 ὄκ. 11,928 δραχ. τὸ Ἰταλικὸν δι' 933 ὄκ. 5,670 δραχ. τὸ Ὀλλανδικὸν δι' 86 ὄκ. 430 δραχ. τὸ Αἰγυπτιακὸν διὰ 48 ὄκ. 192 δραχ.

Ἐν γένει ἡ ἀμπελοργία ἐν Ἑλλάδι βοηθεῖται σημαντικῶς ὑπὸ τοῦ κλίματος καὶ τῆς φυσιολογικῆς τοῦ ἐδάφους συστάσεως. Ἐπομένως αἱ ἐρημωθεῖσαι ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς δουλείας ἐκτάσεις καὶ αἱ ἐπὶ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1821 τέλεον καταστραφεῖσαι καλλιέργειαι ἀνεβίωσαν μετ' εὐρωστίας, οἷαν μαρτυροῦσιν οἱ ἐξῆς ἀριθμοί. Ἀπὸ τῆς πρώτης τοῦ 1830 ἀποκαταστάσεως μέχρι τοῦ 1848 ἐν διαστήματι μόλις εἰκοσαετίας ἀνεβιβάσθησαν οἱ ἀμπελῶνες τῆς Ἑλλάδος εἰς 368,939 στρέμματα, τῷ 1860 εἰς 492,502 καὶ τῷ 1875 εἰς 737,359. Ἐν τοῖς ἀριθμοῖς τούτοις δὲν περιλαμβάνονται οἱ ἐν Ἑπτανήσῳ ἀμπελῶνες, περὶ τῶν ὁποίων γνωρίζομεν, ὅτι κατὰ τὸ τελευταῖον ἔτος ὑπελογίζοντο εἰς 133,220 στρέμ. Αἱ σημαντικώτεραι εἰς τὴν ἀμπελοργίαν ἐπαρχίαι εἶναι αἱ ἐξῆς: Θῆβαι 44,533 στρέμ. Μεγαρίς 35,700, Ἀττικὴ 35,407, Ἡλεία 32,575, Θήρα 32,483, Πάτραι 29,055.

Καὶ τοιαύτη μὲν ἡ φυσικὴ καλλιέργεια καὶ φυσικὴ παραγωγή. Ὅσον δ' ἀφορᾷ εἰς τὴν τεχνικὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἡμετέρας οἰνοποιίας, περιορίζεται αὕτη, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, εἰς πειράματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων ἡ ἀτομικὴ πρωτοβουλία δὲν ἔδωκεν εἰσέτι τὸν τελευταῖον αὐτῆς λόγον. Ἐντὸς τῶν οἴνων

τῆς Ἑλλάδος κρύπτεται ἐν τῶν πλουσιωτέρων μεταλλείων, τὸ ὁποῖον ἡ Θεία πρόνοια δὲν ἔδωκε μὲν ἡμῖν ἐν τοῖς σπλάγχχναις τῆς γῆς, ἐφιλοδώρησεν ἕμῳς εἰς τὴν ἐπιφάνειαν ταύτης μετὰ γενναιότητος καθιστάσεως, ἀπέναντι τῶν πλείστων χωρῶν, φυσικὸν πρώτης τάξεως προνόμιον.

ΠΡΩΣΣΙΚΗ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑ.

Ὁ ἀριθμὸς τῶν ἐξ ἀμφοτέρων τῶν γενῶν κινούντων τὴν Πρωσσικὴν βιομηχανίαν προσώπων ἀπεγράφη κατὰ τὴν 1 Δεκεμβρίου 1875 εἰς 3,625,918, ἐν τοῖς ὁποίοις περιλαμβάνονται καὶ οἱ πρῶτοι καὶ οἱ ἔσχατοι τοῦ ἐργοστασίου λειτουργοί. Ὁ ἀριθμὸς οὗτος ἀντιπροσωπεύει τὰ 14,11 τοῖς % τοῦ ὅλου Πρωσσικοῦ πληθυσμοῦ. Ἐξ αὐτῶν 2,246,959 ἀνήκουσιν εἰς τὴν μικρὰν βιομηχανίαν καὶ 1,378,959 εἰς τὴν μεγάλην. Παρατηρητέον ἐπὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας ὅτι 72,56 τοῖς % ἦσαν καταστηματαρχαὶ ἢ ἐργάται ἀνεξάρτητοι. Ἀντιστρόφως ἐπὶ τῆς μεγάλης βιομηχανίας 91,37 τοῖς % ἦσαν ἐργάται ἐξαρτώμενοι. Ἐπὶ τῆς μικρᾶς βιομηχανίας ὑπολογίζονται 1,630,438 κύριοι καὶ διευθύνται, 550,515 ἐργάται καὶ 65,956 ἐργάτιδες. Ἐπὶ τῆς μεγάλης δὲ 50,209 κύριοι καὶ διευθύνται, 68,737 ὑπάλληλοι, 1,063,847 ἐργάται, ἐξ ὧν 61,552 νεώτεροι τῶν 16 ἐτῶν, καὶ 191,166 ἐργάτιδες, ἐξ ὧν 22,235 νεώτεραι 16 ἐτῶν. Οἱ πλείονες ἄνδρες ἐργάζονται ἐν τῇ μεταλλευτικῇ καὶ τῇ σιδηροχυτικῇ (322,299) καὶ αἱ πλείονες γυναῖκες ἐν τῇ νηματουργικῇ (108,861).

Ἐκ τῆς ἐπόψεως τῶν ἐργοστασίων, ὑπελογίσθησαν ταῦτα εἰς 1,667,104, ἐξ ὧν 187 ἀνήκουσιν εἰς τὸ Κράτος (72 μεταλλευτικὰ καὶ χυτήρια, 68 μηχανουργεῖα, κλπ.), 169 εἰς κοινοτικὰ σωματεῖα (89 θερμαντικὰ καὶ φωτιστικὰ, 31 λιθουργεῖα καὶ κεραμικὰ, κλπ.), 2,963 εἰς μεγάλους συνεταί-

ρισμούς (1,330 μεταλλευτικά και χυτήρια, 390 λιθουργεία και κεραμικά, κλπ.), 1,663,785 εις ιδιώτας και εταιρίας (457,000 ένδυματοποιεία, 247,898 έμπορικά, 194,351 νηματοουργικά, 134,342 έδωδιματοποιεία 133,218 ξυλουργεία και ύλων τής γλυπτικής, κλπ.). Η έν τοίς έργοστασίοις τούτοις διανομή τοῦ εργατικοῦ πληθυσμοῦ εἶχεν ὡς ἐξῆς: 1,623,591 περιεἶχον 5 ἢ ὀλιγώτερα πρόσωπα, 17,683 ἀπό 6 μέχρι 10 προσώπων, 20,474 ἀπό 11 μέχρι 50 προσώπων, 4,364 ἀπό 51 μέχρι 200 προσώπων, 905 ἀπό 201 μέχρι 1000 προσώπων καί 87 ἄνω τῶν 1000 προσώπων. Η εἰς τήν διάθεσιν αὐτῶν μηχανική δύναμις κατεμετρήθη εἰς 932,635 ἵππους, ἐκ τῶν ὁποίων 656,163 ἀνήκουσιν εἰς τόν ἀτμόν (μὴ συνυπολογιζομένων τῶν εἰς τήν σιδηροδρομίαν ἀνηκόντων 1,895, 922 περίπου), 191,667 εἰς τὸ ὕδωρ καί 83,708 εἰς τόν ἀνεμόν. Η ἀναλογία τῶν δυνάμεων τούτων πρὸς ἕκαστον βιομηχανικὸν πρόσωπον εἶναι 0,26.

Κατὰ τήν Zeitschrift ἡ μεγαλειτέρα ποσότης εργατῶν ἀνήκει εἰς τὰς περὶ τήν ένδυσιν καί τήν καθαριότητα ἀσχολουμένας βιομηχανίας, 605,667, καί ἡ μικροτέρα εἰς τήν ἐκμισθοῦσαν ἄλωνιστικὰς μηχανὰς, 971. Ὅσον ἀφορᾷ τήν μηχανικήν δύναμιν, οἱ πλείονες ἵπποι αὐτῆς ἀνήκουσιν εἰς τὰ μεταλλεῖα, τὰ χυτήρια καί τὰς ἄλυκας, 376,939, καί οἱ ἐλάσσονες εἰς τήν ἄλιείαν, 10. Ἐπὶ τῆς ἀναλογίας τῆς μηχανικῆς δυνάμεως πρὸς ἕκαστον εργάτην, πρώτην θέσιν κατέχει ἡ μισθοῦσα τὰς ἄλωνιστικὰς μηχανὰς βιομηχανία, 3,60, καί τήν ἐσχάτην ἡ ἄλιευτική, ἡ διὰ τήν ένδυσιν καί τήν καθαριότητα βιομηχανία, ἡ τῶν ξενοδόχων, 0,00, καί ἡ κηπουρική, ἡ έμπορική καί αἱ διὰ τήν βιομηχανίαν εργαζόμεναι τέχναι, 0,01.

Αἱ περὶ τήν νηματοουργίαν ἀσχολούμεναι βιομηχανίαι περιλαμβάνουσι 441,968 εργάτας μετὰ μηχανικῆς δυνάμεως ἵππων 75,664 (0,17 ἀναλογία πρὸς ἕκαστον εργάτην). Ἀκολούθως ἔρχονται αἱ περὶ τὰ ἐδώδιμα βιομηχανίαι, 384,880 εργάται, 278,875 δύναμις ἵππων (0,72 ἀναλογία), οἱ έμποροι 375,436, δύναμις ἵππων 3,575 (0,01), οἱ μεταλλευταί, χύ-

ται καί ἄλατοποιοὶ 361,406, δύναμις ἵππων 376,939 (1,04), οἱ μεταλλουργοὶ 246,953, δύναμις ἵππων 28,924 (0,12), οἱ οἰκοδόμοι 244,589, δύναμις ἵππων 5,309 (0,02), οἱ ξυλουργοὶ καί οἱ περὶ τὰς ὕλας τῆς γλυπτικῆς ἀσχολούμενοι 242,582, δύναμις ἵππων 26,541 (0,11), οἱ κατασκευασταὶ μηχανῶν καί εργαλείων 174,509 δύναμις ἵππων 21,668 (0,12), οἱ περὶ τήν κεραμικήν, τὰ μάρμαρα κττ. ἀσχολούμενοι 142,747, δύναμις ἵππων 26,089, (0,18), οἱ ξενοδόχοι 113,378, δύναμις ἵππων 47 (0,00).

Ἐκτὸς τῶν ἀνωτέρω ένδεκα βιομηχανικῶν κλάδων, τῶν ὁποίων ἕκαστος ἀριθμοῖ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν χιλιάδας εργατῶν, ἡ προκειμένη ἀπογραφή περιέχει καί ἑτέρους έννέα ὀλιγανθρωποτέρους κλάδους. Τοιοῦτοτρόπως οἱ περὶ τὸν χάρτην καί τὰ δέρματα ἀσχολούμενοι ὑπολογίζονται εἰς 98,060, δύναμις ἵππων 34,559 (0,35 ἀναλογία τούτων πρὸς ἕκαστον εργάτην), οἱ περὶ τήν μεταβιβαστικήν βιομηχανίαν 78,762, δύναμις ἵππων 24,114 (0,31), οἱ περὶ τήν τυπογραφίαν, λιθογραφίαν κττ. 28,730, δύναμις ἵππων 1,634 (0,06), οἱ περὶ τὰ χημικὰ προϊόντα 26,428, δύναμις ἵππων 11,126 (0,42), οἱ περὶ τήν θερμαντικήν καί φωτιστικήν βιομηχανίαν 25,755, δύναμις ἵππων 12,204 (0,47), οἱ περὶ τήν ἄλιείαν 15,285, δύναμις ἵππων (10 0,00), οἱ περὶ τήν κηπουρικήν 11,911, δύναμις ἵππων 119 (0,01), οἱ εργαζόμενοι έν ταῖς διὰ τήν βιομηχανίαν τέχναις 5,903, δύναμις ἵππων 44 (0,01), οἱ μισθοῦντες ἄλωνιστικὰς μηχανὰς 971, δύναμις ἵππων 3,499 (3,60).

Τοιαύτη ὑπῆρξεν τῷ 1875 ἡ έν τῇ βιομηχανίᾳ τῆς Πρωσσίας διανομή τῶν ἐμφύχων καί ἀψύχων τῆς εργασίας δυνάμεων καί ἡ μεταξὺ αὐτῶν ἀναλογία.

ΓΥΝΑΙΚΕΙΑ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ ΕΝ ΡΩΣΣΙΑ.

Ἡ ἐκπαίδευσις τοῦ ὠραίου φύλου ἐν Ῥωσσίᾳ ἀνάγεται εἰς δύο χρονολογίας, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μὲν συνδέεται πρὸς τὴν κυβερνητικὴν μέριμναν τῆς μεγάλης Αἰκατερίνης καὶ ἀφορᾷ τὴν ἀπὸ τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας μορφουμένην τάξιν τῶν εὐγενῶν, ἡ δὲ εἶναι ἔργον τῆς ἐνεστώσης δεκαετηρίδος καὶ ἀφορᾷ τὴν ἀσυγκρίτως μεγαλειτέραν τάξιν τῶν ἀστῶν. Κατὰ πόσον τὸ τελευταῖον μέτρον ἐκτείνεται πράγματι καὶ πρὸς τὴν τάξιν τῶν χωρικῶν, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κύριον τῆς Ῥωσσικῆς ἐθνικότητος σῶμα, εἶναι ζήτημα διοικητικὸν ἐπὶ τοῦ ὁποίου οἱ Ῥῶσσοι δημοσιογράφοι εὕρισκousi πολλὰ εἰς τὴν πατρίδα των τρωτά.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχη, πρόκειται περὶ σπουδαίας κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη προόδου ἐν τῇ καθόλου Ῥωσσικῇ ἐκπαιδεύσει. Διαιρεῖται αὕτη εἰς δημοσίαν καὶ ἰδιωτικὴν, ἐκ τῶν ὁποίων τῷ 1874 ἡ μὲν πρώτη περιεῖχε, 29 1/2 χιλ. μαθητρίας, ἡ δὲ ἑτέρα 22 χιλ. Ἐν γένει ὑπάρχουσιν ἐν Ῥωσσίᾳ γυναικεῖα γυμνάσια μετὰ ὀκτὼ κλάσεων, ἐν αἷς ἡ μία ἀφορᾷ ἰδιαιτέρως εἰς τὴν μόρφωσιν οἰκιακῶν διδασκαλισσῶν (παιδαγωγῶν)· ὑπάρχουσιν ἐπίσης προγυμνάσια μετὰ τριῶν κλάσεων, σχολεῖα δευτερεύοντα καὶ σχολεῖα στοιχειώδη ἀνώτερα. Ὁ ὅλος ἀριθμὸς αὐτῶν ἀνέβαινεν 197 κατὰ τὸ ἔτος 1873, ἦτοι 55 γυμνάσια, 118 προγυμνάσια, 22 σχολεῖα δευτερεύοντα καὶ 2 στοιχειώδη ἀνώτερα. Εἰς τὰ δημόσια ταῦτα σχολεῖα πρέπει νὰ προστεθῶσι καὶ τὰ ὑποτροφικὰ τῶν εὐγενῶν νεανίδων. Ὅσον ἀφορᾷ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἰδιωτικῶν σχολείων, δὲν εἶναι οὗτος ἰκανῶς ἐξακριβωμένος.

Ἡ διεύθυνσις τῶν Ῥωσσικῶν παρθεναγωγείων εἶναι ἀνατεθειμένη εἰς Κυρίας, τῶν ὁποίων τὸ ἔργον δὲν εἶναι τόσον ἡ διδασκαλία ἔσον ἡ πειθαρχία καὶ ἡ ἐπιτήρησις. Ἐκπαιδεύονται αὗται τὸ πλεῖστον ἐντὸς εἰδικῆς Σχολῆς, τῆς ὁποίας τὰ

μαθήματα ἔχουσι χαρακτῆρα ἰδιαιτέρως παιδαγωγικόν. Ἐπὶ τοῦ ὅλου τὰ γυμνάσια τοῦ ὠραίου φύλου τῆς Ῥωσσίας διδάσκουσι ὀρησκευτικὴν κατήχησιν, καὶ ἐκ μὲν τῶν παλαιῶν γλωσσῶν τὴν Ἑλληνικὴν καὶ τὴν Λατινικὴν, ἐκ δὲ τῶν καθομιλουμένων τὴν Ῥωσσικὴν, Γαλλικὴν καὶ Γερμανικὴν μετὰ φιλολογικῆς πρὸς ταύτας ἀναπτύξεως, ἐπίσης δὲ μαθηματικὴν, φυσικὴν, παιδαγωγίαν, ἱστορίαν, γεωγραφίαν κλπ.

Ἀλλὰ δὲν περιορίζονται μέχρις ἐδῶ αἱ ἀνώτεροι τῶν Ῥωσσίδων σπουδαί· ὑπάρχουσιν καὶ ἀνώταται. Ἐννοῶ τὰς ἐπιστημονικὰς, διὰ τὰς ὁποίας ὀργανίσθη ἰδιαιτέρον τμήμα ἐν τῇ Ἰατρικῇ τοῦ Κράτους Σχολῆ εἰς ἀποκλειστικὴν τῶν γυναικῶν χρῆσιν· ἀριθμεῖ δὲ τοῦτο περὶ τὰς 430 μαθητρίας. Ὑπὸ τὴν τελευταίαν ἔποψιν δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ Ῥωσσία ὡς ἰκανῶς προπορευομένη ἄλλων ἀληθέστερον πεπολιτισμένων ἐν Εὐρώπῃ χωρῶν, διὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐπιστημονικὴ ἐκπαίδευσις τοῦ ὠραίου φύλου οὐσιωδῶς καθυστερεῖ.

Αἱ τάσεις αὗται εἶναι βεβαίως ἀξιοπαρατήρητοι. Ἐνόσω ὅμως τὸ μέγα σῶμα τοῦ λαοῦ μένει ἀπαιδευτον, διὰ τὴν ἱστορικὴν καὶ γεωγραφικὴν αὐτοῦ διασπορὰν ἐντὸς ἐπικρατείας ἀχανοῦς, προάγονται εἰς τὸ μέσον δύο ἀντίθετα ρεύματα τὰ ὁποῖα, κατὰ τὰς ποικίλας τῶν περιστάσεων φορὰς, δύνανται καὶ νὰ συμβαδίσωσι καὶ νὰ συγκρουσθῶσι. Μόνη ἡ ἁρμονία γεννᾷ ὠρίμους καὶ θρεπτικούς καρπούς. Γνωρίζομεν δὲ ἐκ τῆς πείρας τῶν ἐθνῶν, ὅτι ἡ ὑπερτροφία ὀργάνων τινῶν τοῦ κοινωνικοῦ σώματος ἐπήνεγκε δεινοτάτας συγκρούσεις. Μάρτυς ἡ Γαλλικὴ τῶν μέσων τοῦ παρελθόντος αἰῶνος εὐγένεια, ἥτις ὑπὸ ἀνάλογον διατελοῦσα ἐκπαιδευτικὴν διεύθυνσιν, οἷα ἀπαντᾷται καὶ ἐν Ῥωσσίᾳ, ὑπῆρξεν ὁ πρόδρομος τῶν ἰδεῶν τοῦ 1789. Τοιαῦτα τινα προοίμια καὶ ἐκ τῆς συγχρόνου Ῥωσσικῆς ἱστορίας δὲν λείπουσι. Ἐν γένει ἡ ἀνωτέρα καὶ μέση τάξις τῶν γυναικῶν τῆς Ῥωσσίας κυφορεῖ σπέρματα μεγάλων ἐν τῇ χώρᾳ μεταβολῶν.

ΝΟΜΙΣΜΑΤΙΚΑ ΕΠΙ ΚΥΒΕΡΝΗΤΟΥ.

Μία τῶν κυριωτέρων ἀναγκῶν τῆς νέας ἐπικρατείας, ἦν ἐκλήθη νὰ ὀργανίσῃ ὁ πρῶτος τῆς Ἑλλάδος Κυβερνήτης, ἦτο καὶ ἡ περὶ τὰ νομίσματα. Δὲν ἀρκεῖ μόνη ἡ ἐλευθερία, ἀπαιτεῖται καὶ τῆς ἐθνικῆς οἰκονομίας ἡ προαγωγή, ἵνα ἐκτελεσθῇ ἡ σκοπούμενη τῆς κοινωνίας ἀποκατάστασις. Τοιοῦτοτρόπως τὰ ἐπόμενα ἐπίσημα ἔγγραφα κέκτληνται ἰδιαίτερον, ἱστορικὸν ἅμα καὶ οἰκονομικὸν διαφέρον.

Πρὸς τὴν Δ' Ἐθνικὴν τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσιν.

Ἄριθ. 13,569.

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος.

Μετὰ τὴν περιληπτικὴν ἔκθεσιν τῶν ὑπὸ τῆς Κυβερνήσεως διωκημένων, κρίνομεν εὐλογον νὰ βάλωμεν ὑπ' ὄψιν τῆς Συνελεύσεως τὸ περὶ ἐθνικοῦ νομίσματος ἀντικείμενον ὡς ἄξιον τῆς προσοχῆς καὶ τῶν συνετῶν βουλευμάτων της.

Μόλις ἀνελάβαμεν τὰς κυβερνητικὰς ἡνίας, καὶ ἠσθάνθημεν τὴν ἀνάγκην ἐθνικοῦ νομίσματος. Τὴν ἀνάγκην ταύτην ὑπαγορεύουσιν ἡ τιμὴ τοῦ Ἔθνους, τὸ συμφέρον τοῦ ἐθνικοῦ ταμείου, καὶ ἡ εὐκολία τῶν συναλλαγμάτων, θεωρουμένη μάλιστα κατὰ τὸν ἐλάχιστον ὅρον τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐξαρτᾶται ἡ κατὰ μέρος τῶν πολιτῶν κατὰ πολλὰ λυσιτελεῖς οἰκονομία.

Ἄν καὶ ἠξέυρομεν ὅτι ἡ κατάστασις τοῦ ταμείου κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν, καθὼς καὶ σήμερον ἀκόμη, δὲν ἐσυγχώρει τοιαύτην ἐπιχείρησιν, ὡς πρὸς τὰ ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ νομίσματα, τοῦλάχιστον ὡς πρὸς τὰ χάλκινα, ἔχοντες ἀρκετὰ ὀρειχάλκινα κανόνια ἀχρησता, ἠλπίσαμεν ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ

τὰ μεταχειρισθῶμεν εἰς τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην ὄχι χωρὶς ὠφελείας.

Ἄλλὰ, διὰ νὰ ἐξακριβώσωμεν τὰ περὶ τοῦ οὐσιώδους τούτου ἀνικειμένου, καὶ λάβωμεν ἐπομένως ὀριστικὰ μέτρα, ἀπετάθημεν κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ Ἀπριλίου τοῦ 1828 πρὸς τὸ Πανελλήνιον, προσκαλέσαντες αὐτὸ νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ μᾶς κοινοποιήσῃ τὴν περὶ τούτου γνώμην καὶ τὰς παρατηρήσεις του.

Τὸ Πανελλήνιον ὠρίμως σκεφθὲν, καὶ σύμφωνον κατὰ πάντα μὲ τὴν γνώμην μας, καθυπέβαλεν εἰς τὴν ἐπίκρισίν μας σχεδὸν ψηφίσματος περὶ νομισμάτων, ἀντίγραφον τοῦ ὁποίου ἐγκλείεται ἐνταῦθα.

Τὸ σχέδιον δὲν ἠμποροῦμεν διὰ τοὺς ἄνω εἰρημένους λόγους νὰ ἐνεργήσωμεν καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν, διὰ τοῦτο περιορίσθημεν ἐν μέρει εἰς τὸ χάλκινον νόμισμα, ἀναβάλλοντες τὴν ἐνέργειαν τοῦ ὅλου εἰς εὐτυχεστέρας περιστάσεις.

Κατὰ συνέπειαν τούτων, ἀφοῦ ἐλάβομεν ὡς ἔγγιστα πληροφορίας περὶ τῆς τιμῆς τῆς ἀναγκαιούσης εἰς κατασκευὴν τῶν ἐθνικῶν τούτων νομισμάτων μηχανῆς κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον ἐντελοῦς, ἐφροντίσαμεν, Κύριοι, καὶ τὴν ἐπρομηθεύσαμεν ἀπὸ Μιάλταν.

Ἐν τούτοις μᾶς παρουσιάζεται ἀπὸ φιλέλληνα Γάλλον νέον σχέδιον περὶ κατασκευῆς χαλκίνου νομίσματος.

Ὁ Κύριος Δε Σαιντ Κροά ἐκ Παρισίων μᾶς ἐξέφρασε δι' ἐπιστολῆς του τὴν προθυμίαν του νὰ κατασκευάσῃ εἰς Γαλίαν τόσην ποσότητα χαλκίνων νομισμάτων, ὅσην ἠθέλαμεν τὸν διορίσει, δίδοντές τον εἰς ἀνταλλαγὴν ὀρειχάλκινα κανόνια ἐκ τῶν ἀχρηστων.

Τὸ πρόβλημα ἐφάνη πολλοῦ λόγου ἄξιον· διὰ τοῦτο πρὶν ἐπιχειρήσωμεν ἐνταῦθα τὴν κατασκευὴν τῶν νομισμάτων ἐζητήσαμεν τὴν γνώμην τοῦ Πανελληνίου ὡς πρὸς τὸ νέον πρόβλημα τὸ ὁποῖον ἐθέσαμεν ὑπ' ὄψιν του.

Τὸ Πανελλήνιον γνωμοδοτήσαν ἐκρίνε καὶ συμφερότερον καὶ ἐντιμότερον νὰ κοπῶσιν εἰς τὴν Ἑλλάδα τὰ νομίσματα,

ἐκτὸς ἂν ἢ κατασκευὴ των δὲν ἐπιτύχη, τότε πρέπει νὰ καταφύγωμεν εἰς τὴν Γαλλίαν περὶ τούτου.

Σύμφωνος μὲ τὴν γνώμην τοῦ Πανελληνίου εὐρέθη καὶ ἡ κατὰ μεσοῦντα τὸν Φεβρουάριον διορισθεῖσα παρ' ἡμῶν Ἐπιτροπὴ πρὸς ἐξεύρεσιν πόρων.

Ὅθεν ἐνδώσαντες εἰς τὰ γνωμοδοτηθέντα, διετάξαμεν νὰ στηθῇ εἰς Λίγιναν ἢ μηχανὴ τοῦ Νομισματοκοπέου, καὶ νὰ κοπῶσιν ὀλίγα τινὰ νομίσματα εἰς ἀπόπειραν, οἷον ὁ ἀργυροῦς Φοῖνιξ καὶ χάλκινα λεπτά.

Τὰ νομίσματα ἐκόπησαν καὶ ὁ Γραμματεὺς τῆς Ἐπικρατείας θέλει σᾶς παρουσιάσει αὐτὰ, Κύριοι, καθὼς καὶ ὅλα τὰ περὶ ταύτης τῆς ὑποθέσεως διάφορα ἔγγραφα, διὰ νὰ πληροφορηθῆτε τὸ πρᾶγμα ἀκριβέστερον.

Τὸ νόμισμα τοῦτο φέρει τὸν μυθολογικὸν Φοῖνικα, τὸν ὁποῖον ἐγκρίνομεν καὶ ἡμεῖς, μ' ὅλον ὅτι ἀπὸ τὴν Κυβέρνησιν τῆς πρώτης περιόδου ἀπεφασίσθη νὰ τροποποιηθῇ ἢ Ἑλληνικὴ Σημαῖα, καὶ νὰ φέρῃ τὸ σημερινὸν σημεῖον ἀντὶ τοῦ Φοῖνικος. Φέρει πρὸς τούτοις καὶ τὴν ἐπιγραφὴν, ὁ Κυβερνήτης Γ. Α. Καποδίστριας, διότι οὕτως ἐνεκρίθη ἀπὸ τὸ Πανελλήνιον, χωρὶς ὅμως νὰ ζητηθῇ κατὰ τοῦτο ἡ γνώμη μας, ἥτις ἦτο καὶ εἶναι πάντοτε νὰ φέρῃ Ἑλληνικὴ Πολιτεία μόνον.

Εἴμεθα προηγουμένως βέβαιοι, ὅτι θέλετε αἰσθανθῆ ἐπίσης, ὡς καὶ ἡμεῖς, τὴν ἀνάγκην τῆς κατασκευῆς ἐθνικῶν νομισμάτων, καὶ θέλετε προῖδει τὰς ἐξ αὐτῶν γενησομένας οὐσιώδεις καὶ μεγάλας ὠφελείας· οὐδὲ διαφεύγει τὴν γνώσιν Σας, ὅτι ἐν ἀπὸ τὰ συστατικὰ καὶ χαρακτηριστικὰ τῶν Ἑθνῶν εἶναι καὶ τὸ Νομισματοκοπεῖον.

Εἰς σᾶς ἤδη ἀνήκει, Κύριοι, νὰ λάβητε εἰς ὄριμον σκέψιν καὶ τὸ ἀντικείμενον τοῦτο, καὶ συζητοῦντες αὐτὸ μετ' ἐπιστάσιας καθ' ὅλα του τὰ μέρη ν' ἀποφασίσητε ὅ,τι συμφέρον.

Ἐν Ἄργει τῇ 29 Ἰουλίου 1829.

Ὁ Κυβερνήτης
Γ. Α. ΚΑΠΟΔΙΣΤΡΙΑΣ.

Τὸ σχέδιον τοῦ ψηφίσματος τοῦ Πανελληνίου, περὶ οὗ ποιεῖται μναίαν τὸ ἀνωτέρω ἔγγραφο τοῦ Κυβερνήτου, εἶχεν ὡς ἐξῆς :

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΠΟΛΙΤΕΙΑ.

Ὁ Κυβερνήτης τῆς Ἑλλάδος

Αἰσθανόμενος τὴν ἀνάγκην τοῦ νὰ ἐμβῇ εἰς κυκλοφορίαν ἐμπορικὴν ἐθνικὸν νόμισμα·

Γνωρίζων, ὅτι ἡ κυκλοφορία ἄλλων νομισμάτων, καὶ μάλιστα ἐκείνων τῆς Ὀθωμανικῆς Ἐπικρατείας ἐντὸς τῆς Ἑλληνικῆς, καὶ τὸ ἐθνικὸν ταμεῖον βλάπτει, καὶ τὰ μερικὰ τῶν πολιτῶν συναλλάγματα·

Πληροφορημένος, ὅτι διὰ τὴν ἔλλειψιν μικρῶν νομισμάτων ἀπαντῶνται μεγάλαι δυσκολίαι εἰς τὰς καθημερινὰς τῶν πολιτῶν χρείας, καὶ μάλιστα τῶν ἐνδεῶν·

Ψηφίζει

1 — Τὰ ἐθνικὰ νομίσματα εἶναι·

α'. — Ὁ Φοῖνιξ· τὸ ἥμισυ αὐτοῦ ἢ Λίγισ καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς (ἀργυρᾶ).

β'. — Ἡ Ἀθηναῖα, καὶ τὸ ἥμισυ αὐτῆς (χρυσᾶ).

γ'. — Τὸ λεπτόν, τὸ δεύτερον, καὶ τὸ πεντάριον (χάλκινα).

2 — Ὁ Φοῖνιξ, ὅστις λογίζεται ὡς βᾶσις τῶν ἐθνικῶν νομισμάτων, εἶναι ἴσος κατὰ τὸ βᾶρος μὲ ἑκατὸν σπυρία, ἐκ τῶν ὁποίων τὸ $\frac{1}{10}$ εἶναι ἐκ χαλκοῦ, καὶ κατὰ μὲν τὸ ἐν πρόσωπον φέρει τὸν μυθολογικὸν Φοῖνικα, ἔχοντα ἐπὶ κεφαλῆς τὸ σημεῖον τοῦ Σταυροῦ, ἐπὶ τῆς δεξιᾶς πλευρᾶς τοῦ ὁποίου φαίνονται ἡλιακαὶ τινες ἀκτῖνες, ἔχει καὶ περιγραφὴν Ἑλληνικὴ Πολιτεία· κατὰ δὲ τὸ ἄλλο πρόσωπον φέρει τὴν τιμὴν του, δηλαδὴ εἰς Φοῖνιξ, ἐν μέσῳ δύο κλάδων ἐλαίας καὶ δάφνης μὲ περιγραφὴν Κυβερνήτης Γ. Α. Καποδίστριας, καὶ εἰς τὸ κάτω μέρος τὸ ἔτος.

3 — Τὸ ἥμισυ τοῦ Φοῖνικος, κατὰ μὲν τὸ ἐν πρόσωπον φέρει τὸν Φοῖνικα, κατὰ δὲ τὸ ἄλλο πρόσωπον φέρει τὴν τιμὴν του, δηλαδὴ εἰς Φοῖνιξ, ἐν μέσῳ δύο κλάδων ἐλαίας καὶ δάφνης μὲ περιγραφὴν Κυβερνήτης Γ. Α. Καποδίστριας, καὶ εἰς τὸ κάτω μέρος τὸ ἔτος.

σωπον ἔχει τὰ αὐτὰ μὲ τὸν Φοῖνικα, κατὰ δὲ τὸ ἕτερον ἔχει τὴν τιμὴν οὕτως, 30 λεπτὰ· τὰ δὲ λοιπὰ ὁμοίως.

4 — Ἡ Αἰγίς εἶναι ἴση μὲ πέντε Φοῖνικας, καὶ φέρει ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς προσώπου τὴν Γλαῦκα μὲ τὴν Αἰγίδα, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου τὴν τιμὴν, 5 Φοῖνικες· αἱ δὲ περιγραφαὶ καὶ τὰ λοιπὰ εἶναι ὡς καὶ εἰς τὸν Φοῖνικα.

5 — Τὸ ἥμισυ τῆς Αἰγίδος ἔχει τὰς αὐτὰς εἰκόνας μὲ τὴν Αἰγίδα, ἔκτος ὅτι εἰς τὸν τόπον τῆς τιμῆς ἔχει ἡμίσεια Αἰγίς.

6 — Ἡ Ἀθηναῖα ἔχει τιμὴν εἴκοσι Φοινίκων, καὶ φέρει ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς προσώπου τὴν εἰκόνα τῆς Ἀθηναῖς, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου τὴν τιμὴν 20 Φοῖνικες· τὰς δὲ περιγραφὰς καὶ τὸ ἔτος ἔχει ὡς καὶ ὁ Φοῖνιξ.

7 — Τὸ ἥμισυ τῆς Ἀθηναῖς ἔχει τὰ αὐτὰ μὲ τὴν Ἀθηναῖαν, ἔκτος ὅτι εἰς τὸν τόπον τῆς τιμῆς ἔχει 10 Φοῖνικας.

8 — Ἐξήκοντα λεπτὰ ἀναλογοῦν μὲ ἓνα Φοῖνικα καὶ τὸ ἐλληνικὸν λεπτὸν εἶναι ἴσον κατὰ τὸ βᾶρος μὲ ἐξήκοντα σπυρριά· φέρει δὲ τὸ νόμισμα τοῦτο ἐπὶ μὲν τοῦ ἑνὸς προσώπου τὴν εἰκόνα τοῦ Φοῖνικος, ἐπὶ δὲ τοῦ ἑτέρου τὴν τιμὴν 1 λεπτὸν· αἱ δὲ περιγραφαὶ καὶ τὸ ἔτος ἔχουσιν ὡς ἐκεῖνα τοῦ Φοῖνικος.

9 — Τὸ δεῦτερον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ ἥμισυ τοῦ λεπτοῦ, φέρει τὰς αὐτὰς εἰκόνας καὶ περιγραφὰς, τὰς ὁποίας φέρει καὶ τὸ λεπτὸν· ἔχει δὲ εἰς τὸν τόπον τῆς τιμῆς τὰ ἐξῆς· 1 δεῦτερον.

10 — Τὸ πεντάριον, τὸ ὁποῖον εἶναι τὸ πενταπλάσιον τοῦ λεπτοῦ, εἶναι ὡς καὶ τὸ λεπτὸν μὲ τὴν διαφορὰν ὅτι εἰς τὴν τιμὴν τίθενται τὰ ἐξῆς· 1 πεντάριον.

11 — Ὅλα τὰ ἐμπορικὰ βιβλία βαστῶνται καὶ αἱ ληψοδοσίαι γίνονται κατὰ τὸ ἐθνικὸν νόμισμα, ὅταν τοῦτο ἔμβη εἰς κυκλοφορίαν.

Τὸ σχέδιον τοῦτο ὑπεβλήθη εἰς τὴν Συνέλευσιν τῆ 30 Ἰουλίου 1829, καὶ συγχρόνως ὁ Γραμματεὺς τῆς ἐπικρατείας διέ-

νειμεν ἐξ ὀνόματος τῆς Κυβερνήσεως εἰς ἕκαστον τῶν πληρεξουσίων τὰ ἐπὶ δείγματι τυπωθέντα νομίσματα, ἧτοι τὸ ἀργυροῦν τοῦ Φοῖνικος καὶ τὸ χάλκινον τῶν 1, 5 καὶ 10 λεπτῶν. Ἡ Συνέλευσις εἰς τὴν πρώτην θέαν ἐθνικοῦ νομίσματος ἐξέφρασε τὴν ἀγαλλίασίν της ἀνευφημήσασα «Ζήτω ἡ Ἑλλάς! Ζήτω ὁ Κυβερνήτης!» ἐνέκρινε δὲ τὴν πρὸς τὸν τελευταῖον αὐθημερὸν ἀπάντησιν τοῦ Προέδρου αὐτῆς, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἀναγινώσκομεν ὅτι τὸ ἐθνικὸν νόμισμα ὑπῆρξε «τὸ μέγιστον καὶ λαμπρότερον δεῖγμα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς τοῦ Ἑθνους ἐπανορθώσεως.»

Τὴν ἐπιούσαν τὸ νομισματικὸν σχέδιον ἐπεκυρώθη ὑπὸ τῆς Συνελεύσεως διὰ τοῦ ἐπομένου Ζ' ψηφίσματος·

Ἡ Δ' Ἐθνικὴ τῶν Ἑλλήνων Συνέλευσις

Θεωροῦσα τὴν ἀνάγκην ἐθνικοῦ νομίσματος, τὴν ὁποίαν ὑπαγορεύει ἡ τιμὴ τοῦ Ἑθνους καὶ ἡ εὐκολία τῶν συναλλαγμάτων, θεωρουμένη μάλιστα κατὰ τὸν ἐλάχιστον ὅρον τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος, ἐξ ἧς πηγάζουσιν αἱ κατὰ μέρος τῶν πολιτῶν ἐπωφελεῖς οικονομίαι.

Ἐπεξεργασθεῖσα τὸ περὶ νομισματοποιίας σχέδιον, τὸ ὁποῖον τὸ Πανελλήνιον καθυπέβαλεν εἰς τὴν Κυβέρνησιν, διορίζον τοὺς ὅρους τῆς τιμῆς τοῦ νομίσματος, τὰ σύμβολα καὶ τὴν ἐπιγραφὴν.

Παρατηρήσασα τὰ ὁποῖα ἡ Κυβέρνησις ἔλαβε μέτρα, διὰ νὰ προμηθεύσῃ τὰς ἀπαιτουμένας μηχανὰς εἰς τὴν σύστασιν τοῦ Νομισματοκοπέου καὶ τὴν ἐκτύπωσιν τῶν εἰς ἀπόπειραν κοπέντων νομισμάτων·

Ψηφίσεις

Α'. Τὰ μέτρα, τὰ ὁποῖα ἔλαβεν ἡ Κυβέρνησις εἰς σύστασιν Ἑθνικοῦ Νομισματοκοπέου καὶ ὅσα ἐνήργησεν εἰς ἀπόπειραν, καθὼς καὶ τὰ σύμβολα τοῦ Φοῖνικος καὶ τῶν κλάδων τῆς Ἑλαίας καὶ Δάφνης, αἱ ἐπιγραφαὶ Ἑλληνικὴ Πολιτεία ἀφ' ἑνὸς μέρους καὶ ἀφ' ἑτέρου ὁ Κυβερνήτης Γ. Α. Κα-

ποδίστριας, ἡ ὕλη καὶ ἡ δύναμις τῶν ἀργυρῶν καὶ χρυσῶν καὶ χαλκίνων νομισμάτων, ἐγκρίνονται καθ' ὅλην τὴν ἔκτασιν.

Β'. Δίδεται πᾶσα πληρεξουσιότης εἰς τὴν Κυβέρνησιν, νὰ λάβῃ τὰ ὁποῖα ἐγκρίνει μέτρα διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν ἐπιχείρησιν ταύτην καὶ νὰ ἐνεργήσῃ κατὰ τοὺς ἀνωτέρω τύπους τὸ σχέδιον τοῦ Πανελληνίου, κατὰ τὸν ὁποῖον ἐγκρίνει καιρὸν καὶ τρόπον.

Γ'. Ἡ Κυβέρνησις θέλει βάλῃ εἰς κυκλοφορίαν τὸ ἐθνικὸν νόμισμα, τὸ ὁποῖον θέλει ἔχει τὴν ὀρισθεῖσαν δύναμιν εἰς τὰ συναλλάγματα.

Δ'. Τὸ παρὸν ψήφισμα καταχωρηθὲν εἰς τὸν Κώδικα τῶν Ψηφισμάτων καὶ ἐπικυρωθὲν, νὰ διευθυνθῇ πρὸς τὴν Κυβέρνησιν, διὰ νὰ δημοσιευθῇ διὰ τῶν τύπων καὶ ἐνεργηθῇ.

Ἐν Ἀργεὶ τὴν 31 Ἰουλίου 1829.

Μ.

ΜΕΓΑΛΑΙ ΚΑΙ ΜΙΚΡΑΙ ΓΑΙΟΚΤΗΣΙΑΙ.

Τὸ ζήτημα περὶ τῆς συμφερωτέρας εἰς τὴν κοινὴν εὐδαιμονίαν διαιρέσεως τῶν γαιοκτησιῶν συνδέεται μᾶλλον πρὸς τὴν νομικὴν τῆς ἰδιοκτησίας ἀποκατάστασιν. Ἐὰν ἡ ἐλευθερία τῆς συναλλαγῆς ἐνόνη καὶ διαιρῇ, ἐὰν ἡ ἰσότης τῆς κληρονομίας παρακωλύῃ τὴν συγκέντρωσιν τῆς γῆς εἰς ὀλίγων χεῖρας, βαθμηδὸν αἱ μεγαλείτεραι γαιοκτησίαι θὰ κατακερματισθῶσι, καὶ πάλιν αἱ μικρότεραι θὰ μεγαλώσωσι.

Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, ἔγκειται εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων ἢ ἐν τῇ κοινωνίᾳ συνύπαρξις πάντοτε μεγαλοκτηματιῶν καὶ μικροκτηματιῶν. Εἶναι τοῦτο κληρὸς τῆς ἰκανότητος ἢ τῆς τύχης δὲν ἐρευνῶ. Θὰ ἦτο ὁμοῦς ἀτελής ὁ ὑπέρτατος τῆς ποιτικίας νόμος, ἐὰν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς τῶν γαιῶν ἐπόψεως δὲν ἐλειτούργει οὗτος ἐπίσης σταθερῶς, ὅσον καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλ-

λων. — Ἐν γένει τὸ ἀνά χεῖρας θέμα ἐπραγματεύθη ὁ Drog διὰ τρόπου πολὺ εἰσάγοντος φῶς εἰς τὴν μεταξὺ τῶν ἀποκλειστικῶν ὑπερασπιστῶν τῆς μικρᾶς ἢ τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας συζήτησιν. Διάφοροι, λέγει, τόποι, εἴτε ἐκ τῆς φύσεως, εἴτε ἐκ τῆς θέσεώς των, ἐπιτρέπουσιν ἢ ἀποτρέπουσι τὴν κατακερμάτισιν τῆς ἰδιοκτησίας. Ὁ δεῖνα π. γ. ξηρὸς λόφος, ὅστις θέλει καλλιεργηθῆ, ωραῖσθῆ καὶ καρποφορήσῃ διὰ τῆς ἐπιμελείας τῶν μικρῶν κτητόρων, θὰ ἔμεινεν ἀκαλλιεργητὸς καὶ καταδεδικασμένος εἰς ἀνυπαρξίαν τρόπον τινα, ἐὰν περιελαμβάνετο ἐντὸς τῶν ὀρίων κτήματος μεγάλου. Οἱ μικροὶ κτηματῖαι θὰ ἀπέθνησκον τῆς πείνης ἐντὸς πεδιάδος ἐλώδους, τὴν ὁποίαν μόνον τὰ κεφάλαια τοῦ πλουσίου ἰδιοκτήτου ἠδύναντο νὰ καταστήσωσι παραγωγικὴν. Ὅταν λοιπὸν ζητῆται πῶς συμφέρει νὰ διαιρῶνται αἱ ἰδιοκτησίαι τῆς γῆς, ἡ προσοχὴ πρέπει νὰ ἀπευθύνηται πρὸς ἐκείνας, τῶν ὁποίων ἡ φύσις ἐπιτρέπει τὴν ἔνωσιν ἢ τὴν διαίρεσιν, κατὰ τὰς κλίσεις καὶ τὰς ἀνάγκας τῶν κατοίκων.

Πολλοὶ ὑποπίπτουσιν εἰς δεινὴν ἀπάτην, ταυτίζοντες τὴν ἰδέαν τῆς μεγάλης ἰδιοκτησίας πρὸς τὴν τῆς μεγάλης γεωργίας. Ἡ μεγάλη γεωργία ἐνεργεῖται εἰς μεγάλα κτήματα διὰ κεφαλαίων σημαντικῶν· ἐὰν ἐλλείπωσι ταῦτα, ἐὰν οἱ καλλιεργηταὶ διαθέτωσι μικρὰς καὶ εὐτελεῖς προκαταβολὰς, δύναται ἐπικρατεῖα τις νὰ περιέχῃ μεγάλα κτήματα καὶ ἐν τούτοις νὰ στερῆται τῆς μεγάλης γεωργίας. Τότε ἵνα καλλιεργηθῶσι τὰ κτήματα πρέπει νὰ διαιρῶνται εἰς μικρὰ τεμάχια, ὅπως ἐπέλθῃ ἀναλογία τις αὐτῶν πρὸς τὰ χρηματικὰ μέσα τῶν καλλιεργητῶν. Τοιοῦτοτρόπως ἐν Ἰρλανδίᾳ διαιροῦνται καὶ ὑποδιαίρουνται καὶ αἱ μικρότεραι ἐνίοτε γαιοκτησίαι, διὰ τῆς μισθώσεως καὶ τῆς ὑπομισθώσεως, μέχρις 1 ἢ 1/2 ἢ 1/3 στρέμματος, ἐκ τοῦ ὁποῖου πρέπει νὰ ζήσῃ ὀλόκληρος οἰκογένεια, στερημένη πάσης προκαταβολῆς.

Ἡ μεγάλη γεωργία εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς ἀφθονίας τῶν κεφαλαίων. Ἐὰν ἐν τῇ ἐπικρατείᾳ εὐρίσκωνται πολλὰ τοιαῦτα εἰς τὴν γεωργίαν προωρισμένα, καὶ αὐτὴ ἡ ὑπερβολικὴ

διαίρεσις τῶν γαιοκτησιῶν ἀναγκάζεται νὰ ὑποχωρήσῃ εἰς τὴν δύναμιν τῶν κεφαλαίων, διότι ὑπάρχουσι πλούσιοι καλλιεργῆται, οἵτινες ἐνόνοντες πολλὰ μικρὰ κτήματα καταρτίζουσι ἐν μέγα, καὶ ἐπιδίδονται οὕτως εἰς τὴν εὐρυτέραν τούτου γεωργίαν. Ἀλλ' ἐνῶ τοῦτο δύναται νὰ συμβῆ ὡς ἐκ τῆς ἐπιρροῆς τῶν διαθεσίμων γεωργικῶν κεφαλαίων, δὲν πρέπει νὰ λησμονήσωμεν καὶ ἐμπόδια τινά, τὰ ὁποῖα παριστᾶ ἡ κατάμνησις τῶν μικρῶν ἰδιοκτησιῶν, διότι αἱ ὑπάρχουσαι π. χ. ἐν αὐταῖς οἰκοδομαὶ δὲν ἐξαρκοῦσι πλέον εἰς χρῆσιν τῆς μεγάλης γεωργικῆς ἐπιχειρήσεως, τὴν ὁποίαν σκοπεῖ ἡ ἔνωσις τῶν μικρῶν κτημάτων· καὶ τὰνάπαλιν αἱ διὰ τὸ ἐνωθὲν μέγα κτήμα οἰκοδομαὶ καθίστανται ἀνωφελεῖς, ὅταν τὰ ἀρχαῖα τεμάχια διαιρεθῶσιν ἐκ νέου. Ἐν γένει τὰ ἀφθονα κεφάλαια καὶ τὰ σταθερῶς μεγάλα κτήματα πρέπει νὰ συνυπάρχωσι, ἵνα προαχθῆ ἡ μεγάλη γεωργία.

Δύο συστήματα ὑπάρχουσιν ἐπὶ τοῦ θέματος τῆς διαιρέσεως τῶν γαιοκτησιῶν, ἐξ ὧν τὸ μὲν εἶναι Ἀγγλικόν τὸ δὲ Γαλλικόν. Οἱ ὀπαδοὶ τοῦ πρώτου ἐγκωμιάζουσι φυσικῶς τῷ λόγῳ τὰς σημαντικὰς καὶ ταχείας προόδους, τὰς ὁποίας ἡ γεωργία ὀφείλει εἰς τὰς μεγάλας γαιοκτησίας, καλλιεργουμένας ὑπὸ ἐμπείρων γεωργῶν, ἐχόντων ἀφθόνους κεφαλαίων προμηθείας. Ὑπὸ τῶν μεγάλων τούτων γαιοκτησιῶν προήχθησαν εἰς βαθμὸν ὑπεροχῆς ἀφιλονεικῆτου ἡ τέχνη τῆς λιπάνσεως καὶ τῆς ἀρδεύσεως καὶ πᾶσαι αἱ κυριώτεραι γεωργικαὶ μέθοδοι· ἐν αὐταῖς τὰ ἡμερωμένα κτήνη βελτιόνονται προχειρότερον, καὶ τὰ ἀκμαῖα τῆς γεωργικῆς ὄργανα τελειοποιοῦνται ταχύτερον· διὰ τῆς δυνατῆς ἐν τοιούτοις κτήμασι διαιρέσεως τῆς ἐργασίας καὶ διὰ τῆς ἰσχύος τῶν διατιθεμένων χρηματικῶν μέσων παράγονται πλείονα προϊόντα δι' ὀλιγωτέρων βραχιόνων. Τοιουτοτρόπως σχηματίζεται διπλή τις διὰ τὴν κοινὴν εὐημερίαν βᾶσις· ἀφ' ἑνὸς μὲν ἡ γῆ χορηγεῖ ἕσον ἔνεστι πλείωτέραν ποσότητα προϊόντων, ἀφ' ἑτέρου δὲ πολλοὶ ἐργάται, περιττοὶ εἰς τὴν γεωργικὴν βιομηχανίαν, τρέπονται πρὸς τὴν χειροτεχνικὴν βιομηχανίαν, ἥτις τοιουτοτρό-

πως καθίσταται παραγωγικότερα. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην τὸ Ἀγγλικόν σύστημα ὑπόσχεται εἰς τοὺς λαοὺς, οἵτινες τὸ ἀκολουθήσωσι, μεγάλην ὠφέλειαν καὶ εὐημερίαν.

Οἱ τοῦ ἑτέρου συστήματος ὀπαδοὶ σκέπτονται, ὅτι ἐν πάσῃ ἐπικρατεῖα ὠφελιμώτατον εἶναι, ὅπως οἱ πλείονες τῶν κατοίκων τρέπωνται εἰς γεωργικὰς ἐργασίας, ὅπερ σημαίνει ὅτι περιέχονται ἐν αὐτῇ πλείονες κτηματικοί. Ἐν μὲν τῇ Ἀγγλίᾳ αἱ γεωργικοὶ πρὸς τοὺς μὴ τοιούτους ὑπελογίσθησαν εἰς 2:3, ἐν δὲ ἐν Γαλλίᾳ ἀναβιβάζεται ἡ ἀναλογία αὕτη ὑπὸ τοῦ Σισμόνδου εἰς 4:1. Ὑποθέτομεν ὅτι οἱ ὑπολογισμοὶ οὗτοι δὲν ἀπέχουσι πολὺ τῆς ἀληθείας· εἶναι γνωστὸν πόσον ἡλαττώθη ὁ ἀριθμὸς τῶν γεωργικῶν ἐργατῶν ἐν Ἀγγλίᾳ· ὁ Μοντεβαράνος ἀνεβίβαζεν αὐτοὺς εἰς 32,000 τῷ 1816, ἐνῶ ἐν Γαλλίᾳ τὸ ἥμισυ σχεδὸν τῶν κατοίκων εἶναι μέλη κτηματικῶν οικογενειῶν. — Ὅπου ἡ μεγαλειτέρα μερὶς τοῦ λαοῦ ἀσχολεῖται περὶ τὴν γεωργίαν, ἐκεῖ καὶ ἡ ἐπικράτεια καὶ αἱ οικογένειαι εὐρίσκονται εἰς πλείονα ἀσφάλειαν· ἡ χειροτεχνικὴ καὶ ἐμπορικὴ βιομηχανία ἔχουσι μὲν τι λαμπρὸν καὶ ἀπεριόριστον, τὸ ὁποῖον ἐλλεῖπει ἐκ τῆς γεωργίας, εἰς ἐποχὰς ὅμως κρισίμους ὑπόκεινται εἰς σημαντικωτέρας μεταβολὰς, ἀνατρεπούσας αἴφνης τὴν κατάστασιν πολλῶν ἀνθρώπων. Παρατηρητέον δὲ, ὅτι ἀφ' ἧς ἡ βιομηχανία προώδευσε γίγαντιαίως καὶ τὰ ἐργαλεῖα καὶ αἱ μηχαναὶ τῆς ἐτελειοποιήθησαν, δὲν ἀπαιτεῖται πλέον ἀναγκαίως πολυἀριθμὸς ἡ χειροτεχνικὴ τοῦ ἔθνους μερὶς, ἵνα δώσῃ ἀφθονα πλούτη.

Τὸ Ἀγγλικόν σύστημα ὑπόσχεται μεγάλην εὐτυχίαν· ἐν τούτοις μέγα μέρος τοῦ Ἀγγλικοῦ λαοῦ εὐρίσκεται εἰς οἰκτρὰν καὶ τρομερὰν πενίαν· ἀφ' ἑνὸς ἡ γῆ τὸ ἀπώθησε καὶ ἀφ' ἑτέρου τὰ ἐργαστάσια δὲν τὸ χωροῦσιν. Ἀπ' ἐναντίας ἐν Γαλλίᾳ τὰ ὄρια τῆς πενίας εἶναι στενώτερα καὶ ἡ εὐπορία γενικωτέρα. Βεβαίως αἱ μεγάλαι γαιοκτησίαι ἔχουσι πολύτιμα προτερήματα διὰ τὰς προόδους τῆς γεωργίας· εἶναι δὲ τόσον ἀναγκαῖος ἀριθμὸς τις τοιούτων γαιοκτησιῶν ἐν τῇ χώρᾳ, ὅσον θὰ ἦτο ὀλεθρία ἡ κατάργησις ὅλων τῶν μικρῶν ἰδιοκτησιῶν· ἐν-

τεῦθεν πρέπει νὰ ἤμεθα δίκαιοι πρὸς ἀμφοτέρα τὰ συστήματα. Ἐν γένει δὲ ἐὰν ἡ τέχνη τῆς γεωργίας δὲν ἔφθασεν ἐν Γαλλίᾳ τὸν βαθμὸν τῆς Ἀγγλικῆς τελειότητος, ἐν τούτοις καὶ ἡ Γαλλικὴ γεωργία σπουδαίας ἐποιήσατο καὶ ποιεῖ προόδους· προτιμώτερον δὲ εἶναι νὰ γίνωνται βραδέως αἱ τοιαῦται πρόοδοι, παρὰ νὰ ἀποκτῶνται οὐσιαζομένης τῆς εὐημερίας σπουδαίου μέρους τοῦ λαοῦ.

Ἔστω, ἐὰν ἐνωθῶσιν εἴκοσιν ἐκ τῶν μικρῶν γαιοκτησιῶν εἰς μίαν μόνην, θέλει προκύψει πλειότερον καθαρὸν προϊόν καὶ θέλει καλλιεργηθῆ αὕτη εἰς τρόπον δίδοντα πλειότερον ἀκαθάριστον τοιοῦτο· τί ὅμως ὠφελεῖ ἡ συσώρευσις τοῦ πλούτου ἐὰν δὲν λαμβάνηται ὑπ' ὄψιν καὶ ἡ εὐημερία τῶν ἀνθρώπων; Μήπως θὰ εἶναι εὐτυχέστεροι οἱ μικροὶ γαιοκτῆται, οἵτινες ἐργαζόμενοι τὸ πρὶν δι' ἑαυτοὺς θὰ ἐργάζωνται τοῦ λοιποῦ δι' ἄλλον; Εἰς λύσιν τοῦ ζητήματος τούτου δὲν ἀρκοῦσιν μόνοι οἱ ἀριθμοί· βεβαίως μικρὸς γαιοκτήτης δύναται ἐν στενοχωρίᾳ νὰ πωλήσῃ τὸ κτῆμα αὐτοῦ, καὶ διὰ τοῦ κεφαλαίου τὸ ὁποῖον οὕτω θὰ ἀποκτήσῃ νὰ γίνῃ μισθωτῆς ἐπ' ὠφελείᾳ· ἐπίσης ὁ ἀρχηγὸς τῆς οἰκογενείας πρέπει νὰ τρέπηται πρὸς ἐκεῖνο τὸ εἶδος τῆς ζωῆς, τὸ ὁποῖον ἐξασφαλίζει τὰ μέσα τῆς ὑπάρξεως τῆς οἰκογενείας του. Ἀλλ' ἐν πολλαῖς χώραις καὶ μάλιστα ἐν Γαλλίᾳ ἀπαντῶνται ἄνθρωποι προτιμῶντες τὰς εὐτελεῖς γαιοκτησίας των· ἴσως θὰ ἔπραττον κάλλιον ἐὰν παρήτων αὐτὰς, διότι ἐν ἄλλῳ σταδίῳ θὰ εὕρισκον δι' ὀλιγωτέρων κόπων πλειότερα χρήματα· ἐν τούτοις προτιμῶσιν οὗτοι νὰ μένωσιν ὑπὸ τὴν στέγην τῶν πατέρων των, ἀπολαμβάνοντες ἀναμνήσεις, αἵτινες ἀλλαχοῦ θὰ διήγειρον ὀδύνας ἐν τῇ ψυχῇ των. Πρέπει ἄρα γε νὰ πολεμῆται τὸ αἶσθημα τοῦτο, τὸ ὁποῖον ὁσημέραι ἐξασθενίζουσιν αἱ πρόοδοι τῆς βιομηχανίας διὰ τοῦ χρηματιστικοῦ πάθους καὶ τῆς περι τὸν πλοῦτον δίψης.

Ἡ ποικιλία εἶναι ἀναγκαία ἐπὶ τῆς ἐκτάσεως τῶν γαιοκτησιῶν. Ἐὰν ἡ γῆ διηρεῖτο εἰς μεγάλα κτήματα, ἐκτὸς τῶν προσημειωθέντων ἀτοπημάτων, θὰ ἦτο εὐκολώτερον εἰς τοὺς κυρίους των νὰ ὑψώνωσι τὰς τιμὰς τῶν προϊόντων διὰ τῆς

τελωνιακῆς τοῦλάχιστον βοήθειας. Ἐὰν ἀπ' ἐναντίας ἡ γῆ διηρεῖτο εἰς μικρὰ μόνον κτήματα, οἱ γεωργοὶ ἠναγκασμένοι νὰ πωλῶσιν ἀμέσως τὰ προϊόντα των, θὰ ἐξευτέλιζον τὰς τιμὰς αὐτῶν· οὕτω δὲ ἀφθονία τις τεχνιτῆ θὰ καθίστα τὴν κατανάλωσιν ταχυτέραν καὶ τὰς σιτοδείας συχνότερας.

Ἀφιεμένων ὅμως τῶν πραγμάτων εἰς τὴν φύσιν των, ἡ διαίρεσις τῶν γαιῶν θέλει εἶσθαι σύμφωνος πρὸς τοὺς φυσικοὺς ὅρους τῆς παραγωγῆς καὶ τῆς διανομῆς τοῦ πλούτου. Θὰ συστηθῶσιν ἤτοι μικραὶ, μέσαι καὶ μεγάλαι γαιοκτησίαι. Ἄρκει νὰ μὴ παρεμβάλλωσιν οἱ νόμοι ἐμπόδια εἰς τὴν ἐλευθέραν κυκλοφορίαν τῶν γαιῶν, καὶ ἡ κοινωνία ἐξασφαλίζεται κατὰ τῶν κινδύνων, τοὺς ὁποίους δύναται νὰ γεννήσῃ ἡ ὑπερβολὴ τῆς κατατμήσεως ἢ συγκεντρώσεως των.

Ἡ κατάτμησις τῶν γαιοκτησιῶν, εἰς μέγα βαθμὸν ἀνεπτυγμένη, δύναται νὰ προκαλέσῃ τὴν γενικὴν ἔνδειαν. Διότι ἐνῶ ἀφ' ἑνὸς οἱ γαιοκτῆται καὶ οἱ μισθωτοὶ διὰ τοῦ περισσεύματος τῶν γεωργικῶν προϊόντων αὐτῶν προμηθεύονται τὰ χρήσιμα εἰς τὸν βίον των ἐφόδια τῆς χειροτεχνικῆς καὶ ἐμπορικῆς βιομηχανίας, συντελοῦντες οὕτω εἰς τὴν συντήρησιν τῶν περὶ ταύτας ἀσχολουμένων· ἀφ' ἑτέρου κατατεμνομένης τῆς γῆς ἐπ' ἄπειρον, μόλις ἡ γεωργικὴ οἰκογένεια δύναται νὰ κερδαίνῃ ἐκ τοῦ περιορισμένου κτήματός της τὰ πρὸς ζωάρκειαν αὐτῆς, καὶ ἀναγκαζομένη νὰ ἐπαρκῆ καθ' ἑαυτὴν εἰς ὅλας τὰς βιωτικὰς χρείας θέλει περιπέσει εἰς ἄκραν πενίαν, αἱ δὲ συνέπειαι θὰ εἶναι βαρύτεραι πρὸς τὰς παντάπασιν ἐστερημένας γαιῶν οἰκογενείας, καθ' ὅσον αὐταὶ δὲν θὰ εἶχον πρὸς τί ἐπιτέλους νὰ ἀνταλλάξωσι τὰ προϊόντα τῶν ἐργοστασιῶν· τοιοῦτοτρόπως οἱ μὲν τῶν ἀνθρώπων θὰ διῆγον βίον κτηνώδη, οἱ δὲ θὰ ἀπέθνησκον τῆς πείνης.

Ἡ ὑπόθεσις ὅμως αὕτη εἶναι ἀδύνατον νὰ πραγματοποιηθῇ. Δύο ἰσχυραὶ αἰτίαι, τὰ ἀπ' αἰῶνος ἀντίθετα συμφέροντα τοῦ πλουσίου καὶ τοῦ πένητος, ἀντίκεινται πάντοτε εἰς τὴν ἐκφοβίζουσαν τοὺς ἐπιπολαίους παρατηρητὰς ὑπερβολὴν τῆς ὑποδιαίρεσεως τῶν γαιοκτησιῶν. Ὁ μεγαλείτερος γαιοκτήτης

σπεύδει νὰ εὐρύνη ἔτι μᾶλλον τὰ κτήματά του καὶ ὁ μέτριος ἐπιθυμεῖ νὰ συμπληρώσῃ τὰ ἑαυτοῦ· ὑπάρχει δύναμις τις ἐλκτικὴ τῶν μικροτέρων γαιοκτησιῶν πρὸς τὰς μεγαλειτέρας. Ἄρκει ἐνὸς ἔτους σιτοδεία, ἵνα ἐξαφανίσῃ πολλὰς μικρὰς γαιοκτησίας. Καὶ ἐκτὸς δὲ ἐκτάκτων περιστάσεων ἡ δυσκολία τῆς διαιρέσεως μικρῶν κληρονομιῶν καὶ τὸ συμφέρον τῶν κληρονόμων ἀντίκεινται εἰς τὴν ἐπ' ἀπειρον κατάτμησιν τῶν γαιοκτησιῶν. Ἐὰν δὲ δυνατὸν παροδικῶς νὰ ὑπάρξῃ μεγάλη ἐν τινι ἐπικρατεία διαίρεσις τῆς γῆς, τὸ δεινὸν τοῦτο δὲν δύναται νὰ ἐπεκταθῇ, ἐξαφανίζεται ὑπὸ τοῦ χρόνου, εὐρίσκει πολλὰ ἄλλα ἀντιζύγια, καὶ ἐκμηδενίζεται σχεδὸν ἀπέναντι τοῦ συνόλου τῶν κοινωνικῶν συμφερόντων. Ἐν γένει ἡ ἄκρα κατάτμησις τῶν γαιοκτησιῶν εἶναι ἀδύνατος, καὶ ἐὰν ἐγένετο δυσκόλως θὰ διετηρεῖτο, ἐκτὸς ἐὰν ὁ νομοθέτης, ἐνεργῶν εἰς τὸ πῶς νὰ περιορισμένον, ἐσκόπει νὰ καταστήσῃ αὐτὸν Μοναστήριόν τι πολιτικόν, ὅμοιον πρὸς τὸ τοῦ Λυκούργου. Αἱ βιομήχανοι καὶ ἐκτεταμέναι τῶν νεωτέρων χρόνων ἐπικράτεια ἀπωθοῦσι τοιαῦτα ἰδρύματα· ἐν αὐταῖς ἡ κατάχρησις τῆς κατάτμησεως τῶν γαιῶν διορθόνηται ἀφ' ἑαυτῆς.

Ἡ φύσις προνοεῖ ἐπίσης κατὰ τῆς συγκεντρώσεως τῶν γαιῶν εἰς ὀλιγίστων χεῖρας. Ἡ συγκέντρωσις αὕτη δὲν δύναται νὰ συμβῇ ἐν χώρᾳ, ἐν τῇ ὁποίᾳ αἱ κληρονομίαι διανεμόνται ἐξίσου ἢ σχεδὸν ἐξ ἴσου εἰς ὅλα τὰ τέκνα τῆς οικογενείας. Ὁμολογητέον ἐν τούτοις, ὅτι τὸ ἄτοπον τῆς ὑπερβολικῆς συγκεντρώσεως τῶν γαιοκτησιῶν δὲν εὐρίσκεται ὑπὸ τὰς αὐτὰς δυσχερείας, τὰς ὁποίας εἶδομεν ἀνωτέρω ἐπὶ τῆς ὑπερβολικῆς κατάτμησεως αὐτῶν. Ἡ κατάχρησις τῆς συγκεντρώσεως τῶν γαιῶν, ἢ κάλλιον ἢ μᾶστιξ αὕτη τῆς κοινωνίας, δύναται τῷ ὄντι νὰ ὑπάρξῃ. Τὸ προνόμιον τῆς πρωτοτοκίας, καὶ αἱ ὑποκαταστάσεις, αἵτινες διαιωνιζόμεναι ἀπολήγουσιν εἰς τὰ αὐτὰ τῶν πρωτοτοκίων ἀποτελέσματα, δύναται νὰ ἀφαιρῶσιν ἀκαταπαύστως γαίας ἐκ τῆς κυκλοφορίας καὶ νὰ σχηματίσωσιν ἐπὶ τέλους μικρὸν τινα ἀριθμὸν δεσποτῶν ἐν τῇ ἐπικρατεία. Εἶναι δὲ σημειώσεως ἄξιον, ὅτι καὶ αἱ πρόοδοι

τῆς βιομηχανίας καὶ ἡ συνώρευσις τῶν κεφαλαίων τείνουσιν εἰς τὴν ἔνωσιν τῶν γαιοκτησιῶν, καὶ ἐξαφανίζουσαι τὰς μικρὰς συγκροτοῦσι τὰς μεγάλας. Ἡ αἰτία αὕτη, ὅταν μόνη ἐνεργῇ εἶναι σχεδὸν ἀκίνδυνος, καθόσον δὲν ἐμποδίζει τὴν ἐκ νέου διανομὴν τῶν γαιοκτησιῶν τούτων ἐν τῷ μέλλοντι· ἐπειδὴ δὲ προέρχεται ἐκ τῆς ἀναπτύξεως τῆς βιομηχανίας καὶ ἐκ τῆς ἐκτάσεως τῆς ἐργασίας, φέρει ἐν ἑαυτῇ πολλὰ ἀντιζύγια. Τὰ πρωτοτόκια ὅμως καὶ αἱ ὑποκαταστάσεις ἀπογυμνοῦσι τὴν λοιπὴν κοινωνίαν ἄνευ τοιούτων ἀντιζυγίων, εἰς τρόπον ὥστε ἀπειροὶ τῆς χώρας κάτοικοι δύναται νὰ ἀποκλεισθῶσι πράγματι τῆς ἰδιοκτησίας τῆς γῆς.

Τὰ ἰδρύματα ταῦτα δύναται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἀπλῶς πολιτικά. Δίδονται περιστάσεις, καθ' ἃς αἱ ἀρχαὶ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας πρέπει νὰ ὑποχωρήσωσιν εἰς θεωρίας μεγαλειτέρας ἀνάγκης. Οὕτω π. χ. ἐπὶ τῶν χρόνων τῆς τιμαριωτικῆς ἀναρχίας ἔπρεπε νὰ εἶναι τις εἰς κατάστασιν νὰ ἀνθίσταται εἰς τὰς προσβολὰς τῶν γειτόνων αὐτοῦ· τότε ἡ διαίρεσις τῆς γαιοκτησίας τοῦ εὐγενοῦς μεταξὺ τῶν τέκνων του θὰ ἐξεμηδένιζεν αὐτήν· ἐπομένως ἐν τῇ ἐποχῇ ταύτῃ τὸ προνόμιον τῆς πρωτοτοκίας ἐστηρίζετο εἰς τὴν ἀνάγκην· μόνη δὲ ἡ ματαιότης διαιώνισε κατόπιν αὐτήν. Ἐν τῇ νεωτέρᾳ ὅμως περιόδῳ ὅσον ἀναπτύσσεται ἡ κοινωνία, τόσον παρατηροῦμεν παλαιούσας κατὰ τῶν πρωτοτοκίων τὴν ἐπιείκειαν ἐν γένει καὶ τὴν φιλοστοργίαν ἰδιαιτέρως τῶν γονέων πρὸς τὰ τέκνα αὐτῶν.

Δ.

ΩΡΟΛΟΓΟΠΟΙΑ.

Τὸ πρῶτιστον ὠρολόγιον, ἔπερ μετεχειρίσθη ὁ ἄνθρωπος, ὑπῆρξεν ὁ οὐρανὸς καὶ τὰ λαμπρὰ ἄστρα τούτου, ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁποίων ὁ ἥλιος. Ἡ ὕψωσις καὶ ἡ κατάβασις αὐτοῦ ἐμετράτο ἀπὸ ἐμπειρικῆς τρόπου τινα φαντασίας, ὁ δὲ χρόνος

ούτω κατετέμνετο ἕσον ἐπέτρεπον αἱ ἀνάγκαι τῆς ἀπλοϊκῆς ζωῆς, τῆς ὁποίας ἔγνη κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον ἀπαντῶμεν μέχρι σήμερον ἐν ταῖς ὀπισθοδρομικαῖς κοινωνίαις. Ποσάκις δὲν ἠκούσαμεν ἐν τῇ χωρικῇ γλώσσῃ «μία τριχιά ὁ ἥλιος νὰ δύσῃ» «ἐν καλάμι» κττ., καὶ πάλιν ποσάκις ἡ μεταβολὴ τῶν ἀστρων τῆς νυκτὸς δὲν χορηγεῖ τὰ μέτρα τῆς!

Τὰ ἡλιακὰ ὠρολόγια εἶναι ἀνωτέρου καὶ μονιμωτέρου πολιτισμοῦ προϊόντα· ὡς ἰδιαιτέρα λεπτομέρεια δύνανται νὰ σημειωθῶσι καὶ τὰ σεληνιακὰ ὠρολόγια. Ἄλλ' ἡ σταθερότης τῶν χρονομετρικῶν τούτων παρασκευῶν ἐξηρτάτο ἐκ τῆς ἀνεφέλου ἀτμοσφαιράς· παραλείπονται αἱ ἀνυπέρβλητοι σχεδὸν δυσκολίαι τῆς νυκτὸς. Τοιοῦτοτρόπως ἀπὸ ἀρχαιοτάτης ἐποχῆς ἐπενοῆθη ἐν Αἰγύπτῳ τὸ ἀμόμετρον, τοῦ ὁποίου ἀκόμη γίνεται χρῆσις περὶ τὴν χρονικὴν διανομὴν τῶν ποτιστικῶν ὑδάτων, καθὼς ἐνίοτε καὶ ἐν τῇ ναυτιλίᾳ καὶ εἰς ἄλλας εἰδικωτέρας χρήσεις. Ἡ κλεψύδρα τῆς Πνυκὸς ἦτο εἶδος ὠρολογίου, τοῦ ὁποίου τὸ ὕδωρ ἐχύνετο κατὰ σταγόνας, ὅπως καὶ οἱ τοὺς ὁποίους ἐμέτρων αὐταὶ λόγοι τῶν ρητόρων. Κατόπιν τὰ πλευρὰ τῶν δοχείων, ἐν τοῖς ὁποίοις ἐχύνετο τὸ ὕδωρ, ἐχάρθησαν διὰ γραμμῶν, ἐκάστη δ' αὐτῶν ἦτο χρόνου μέτρον· ἐτελειοποιήθη δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἡ κλεψύδρα, ὥστε αἱ πίπτουσαι σταγόνες ἐκίνουν μικρὸν τροχὸν ὠπλισμένον διὰ βελόνης, ἥτις ἐδείκνυε ἐπὶ πλακὸς σημαντικὰς τῆς τρεχούσης ὥρας γραμμὰς. Τὸ περίφημον ὠρολόγιον, ὅπερ ὁ Καλίφης Ἀαρόν-αλ-Ρασχίλδ ἐδώρησεν εἰς τὸν Μέγαν Κάρολον, ἦτο τοιαύτη τις κλεψύδρα.

Οἱ μηχανισμοὶ οὗτοι μεθ' ὄλην τὴν λειτουργοῦσαν ἐν αὐτοῖς εὐφυΐαν, εἶναι βεβαίως οἱ πατέρες τῶν κυρίως ὠρολογίων οὐχὶ ὅμως καὶ τὰ ὠρολόγια αὐτά. Κυρίως ἀναφαίνονται ταῦτα κατὰ τὰ τέλη τοῦ 10 αἰῶνος, ὅτε ἀντικατέστη ἡ δύναμις τοῦ ὕδατος διὰ βάρους, τὸ ὁποῖον ἐξαρτώμενον ἐκ τοῦ ὠρολογικοῦ μηχανισμοῦ, καὶ κατὰ μικρὸν καταβαῖνον ὑπὸ τὴν ἐπιρροὴν τῆς κεντρικῆς ἔλξεως τῆς γῆς, ἐκίνει ἐπὶ πλακὸς τὸν δείκτην τῆς ὥρας. Ἦρκει νὰ ἀναβιβάξῃ τις ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν τὸ κινουῦν βάρος, ἵνα ἔχῃ διαρκῆς τὸ ἐπιθυμητὸν μέτρον τοῦ χρό-

νου. Ἐπομένως ὁ μηχανισμὸς ἀπέκτησέ τι αὐτοτελές καὶ πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ κυρία τοῦ ὠρολογίου ἀνακάλυψις. Ἔστηθῃ αὕτη ἐπὶ κορυφῆς πύργων, κωδονοστασίων, ἀνακτόρων καὶ ἄλλων μνημείων, μεθ' ὧν συνεδέθη ἡ σεβασμία τοῦ χρόνου εἰκὼν διὰ τῆς καταμετρήσεως τοῦ ὠρολογίου.

Ἀπὸ ταύτης μέχρι τῆς νεωτέρας, διὰ τῶν ἐφευρέσεων τοῦ Γαλιλαίου (ἐκκρεμές) καὶ τοῦ Huyghens, ὠρολογοποιίας εἶναι βεβαίως μεγάλη ἀπόστασις· ἡ ἀρχὴ ὅμως μένει πάντοτε ἡ αὐτή. Ἀπαιτεῖται ἡ προσαρμογὴ τῆς κινητικῆς δυνάμεως ἐν αὐτῷ τῷ μηχανισμῷ δίκην νήματος, τὸ ὁποῖον ἐκτυλισσόμενον βαθμηδόν, τυλίσσει ἐκ νέου ἡ θέλησις τοῦ ἀνθρώπου δι' ἐργαλείου, κλεῖς λέγεται τοῦτο ἢ ἄλλο τι.

Τὰ πρῶτα κινητὰ ὠρολόγια θεωροῦνται ὡς ἀνακάλυψις Γερμανικῆ, ἐπινοηθέντα ἐν Νυρεμβέργῃ κατὰ τὸν 15 αἰῶνα, ἅμα ὡς ἀπεδείχθη ἡ ἐλαστικὴ δύναμις τοῦ χάλυβος ἐν σκευασίᾳ λεπτῆς ταινίας κυλινδρικῶς τυλιγμένης. Κατὰ τὸν 18 αἰῶνα προεῖχον εἰς τὴν ὠρολογοποιίαν οἱ Παρίσιοι, ἀπὸ τῶν ἀρχῶν ὅμως τοῦ παρόντος μετετέθη ἡ περὶ ταύτην ἀκμὴ εἰς τὴν ὀρεινὴν Ἑλβετίαν, ἐν τῇ ὁποίᾳ ἐξέχει ἡ δημοκρατία τῆς Γενεύης, διὰ τὴν ὠραιότητα καὶ τὴν πληθὺν τῶν κατασκευαζομένων ὑπ' αὐτῆς ὠρολογίων. Μετὰ τὴν Γενεὺν ἔρχεται ἡ Βώδη καὶ ἡ Νευσιατέλη. Ὀλόκληροι πόλεις καὶ χωρία ἀσχολοῦνται ἐν τῇ Ἑλβετικῇ Ὀμοσπονδίᾳ εἰς τὴν ὠρολογοποιίαν, τῆς ὁποίας κλάδοι ἰδιαιτέροι κατεμέρισαν τὴν ἐργασίαν τῶν ὀρεινῶν δημοκρατῶν, εἰς τρόπον ὥστε δίδονται εἰς τὴν ἐμπορίαν οὐχὶ κατηρτισμένα ὠρολόγια, ἀλλὰ καθ' ὁμάδας μέρη μόνον αὐτῶν, ὡς π.χ. τροχοί, τύμπανα, ἀλύσεις, δεῖκται καὶ πλῆθος ἄλλων ὀργάνων, τὰ ὁποῖα ἡ τελικὴ τῶν ὠρολογίων βιομηχανία προσαρμόζει κατόπιν εἰς ἓν ὅλον καὶ παραδίδει εἰς τὴν κατανάλωσιν. Ἐν γένει ἡ προκειμένη βιομηχανία συνδέεται ἐν Ἑλβετίᾳ στενῶς πρὸς ἀξιοσημεῖωτον πολλαπλασιασμὸν τῶν κατοίκων· ἐντὸς σχετικῶς ὀλίγων ἐτῶν διάφοροι κοινότητες ἐδιπλασίασαν τὸν πληθυσμὸν αὐτῶν.

Περὶ τὰς 40 χιλ. ὠρολογοποιῶν περιέχει ἡ Ἑλβετία. Ἐ-

καστος δὲ αὐτῶν δύναται νὰ θεωρηθῆ ὡς οἰκονομικὸν κέντρον, περὶ τὸ ὁποῖον στρέφεται οὐσιῶδες μέρος τῆς κοινωνικῆς ζωῆς. Δὲν κινοῦνται μηχαναὶ ἀλλὰ βραχίονες, καὶ ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων ἔφθασε μέχρι τοιοῦτου βαθμοῦ, ὥστε ἵνα καταρτισθῆ ὠρολόγιον τέλειον ἀπαιτεῖται νὰ διέλθῃ διὰ τῶν χειρῶν 140 ἐργατῶν. Πόσον ὑπὸ τοιοῦτο σύστημα εἶναι εὐκολος ἡ ἐκμάθησις τῆς τέχνης, πρόδηλον· δύναται ὁ ἐργάτης εἰς ὀλίγας ἡμέρας νὰ διδαχθῆ κλάδον τινα τῆς τέχνης καὶ ἀμέσως νὰ θέσῃ αὐτὸν εἰς κίνησιν. Ὑπὸ γενικωτέραν ἔποψιν ὁ καταμερισμὸς τῶν ἔργων κατέταξεν διαφόρους κοινότητας ἀναλόγως τῶν ἀγορῶν τὰς ὁποίας προμηθεύουσιν. Οὕτω π. χ. ἡ Sagne ἐργάζεται διὰ τὴν Ἀγγλίαν, ἡ Couvet διὰ τὴν Τουρκίαν, ἡ Fleurier διὰ τὴν Κίναν δι' ὄλων τῶν εἰς ταύτην ἀρεσκόντων σχημάτων.

Ἴνα δείξωμεν τὴν παραγωγικότητα τῆς Ἑλβετικῆς ὠρολογοποιίας, ἀρκεῖ ἡ σημείωσις ὅτι ἡ πόλις Chaux-de-Fonds κατὰ τὸ 1832 ἐξήγαγε 54,332 ὠρολόγια καὶ ὅτι μετὰ 30 ἔτη ἐξήγαγεν πενταπλάσια, τῶν ὁποίων 18 χιλ. ἦσαν χρυσᾶ. Μόνον τὸ ἐμπόριον τῆς Ἀμερικῆς τῷ 1864 εἰσήγαγεν εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας 169,000 ὠρολόγια ἀξίας 8 $\frac{1}{2}$ εκατομ. φρ. Μετὰ 10 ἔτη (1872) εἰσήγαγε 360,000 ὠρολόγια ἀξίας 14 $\frac{3}{10}$ εκατομ. φρ. τῷ 1873 δὲ 204,000 ὠρολόγια ἀξίας 10 $\frac{2}{10}$ εκατομ. φρ. τῷ 1874 δὲ 187,000 ὠρολόγια ἀξίας 9 $\frac{3}{10}$ εκατομ. φρ. Παρατηρητέον ὅμως ὅτι κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη ἡ πρὸς τὴν Ἀμερικὴν Ἑλβετικὴ αὕτη ἐξαγωγή ἤρχισεν ἐπαισθητῶς νὰ καταπίπτῃ, διότι τῷ 1875 ὑπελογίσθη εἰς 134,000 ὠρολόγια ἀξίας 6 $\frac{2}{10}$ εκατομ. φρ. καὶ τῷ 1876 εἰς 76,000 ἀξίας 4 $\frac{2}{10}$ εκατομ. φρ.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο συνδέεται πρὸς τὰς ὁσημέραι ἐπιτεινομένας προόδους τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν εἰς τὴν ὠρολογοποιίαν. Μέχρι τοῦ 1850 δὲν εἶχον αὐταὶ ἐργοστάσιον τοιοῦτον· τῷ 1857 ὅμως κατηρτίσθη ἐν Μασαχουσέτῃ, παρὰ τὸν ποταμὸν Κάρολον, μηχανικὸν ὠρολογοποιεῖον, τὸ ὁποῖον ἀποτελεῖ ἰδιαιτέραν τῆς τέχνης ἐποχὴν. Οὐχὶ πλέον ἡ χεὶρ ἀλλ'

ἡ ἀλόγιστος κανονικότης τῆς μηχανῆς πρόκειται νὰ συντελέσῃ τὴν ἀρμονίαν τῆς ὥρας. Ἐργάζονται ἐν τῷ καταστήματι τούτῳ 1360 ἐργάται, παράγοντες καθ' ἑκάστην 425 ὠρολόγια. Ἐτερον ἐν Ἀμερικῇ μηχανικὸν ὠρολογοποιεῖον δι' 970 ἐργατῶν κατασκευάζει 300 ὠρολόγια ἡμερησίως. Ὑπολογίζονται εἰς δέκα τὰ ἐργοστάσια ταῦτα ἐν ταῖς Ἡνωμέναις Πολιτείας. Τῷ 1860 παρήγαγον 15,000 ὠρολόγια, τῷ 1863 ἀνέβη ἡ ἔτησιᾶ παραγωγή των εἰς 100,000 καὶ τῷ 1876 εἰς 250,000. Ἐρχισεν οὕτως καὶ ἀντίστροφον ρεῦμα ἐν τῇ ἐξωτερικῇ μεταξὺ παλαιοῦ καὶ νέου κόσμου συναλλαγῇ. Ἐνῶ μέχρι τῆς τελευταίας δεκαετηρίδος ἡ μεγάλη Δημοκρατία τῆς Ἀμερικῆς ἦτο, ἐπὶ τοῦ θέματος τῶν ὠρολογίων, σχεδὸν ὑπόφορος εἰς τὴν μικρὰν τῶν Ἀλπεων συνάδελφον, ἤδη ἐξάγει τοιαῦτα εἰς ποσότητας λίαν ἐνδεικτικὰς. Μόνη ἡ Ἀγγλία ἐπρομηθεύθη τῷ 1876 ἐκ τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν 30,000 ὠρολόγια καὶ ἡ Ρωσσία ἰσάριθμα.

Ἐκτὸς τοῦ Ἀμερικανικοῦ συναγωνισμοῦ μετρίας σημασίας δύναται νὰ θεωρηθῆ ὁ προερχόμενος ἀπὸ τῆς Ἀγγλίας, ἐν Βίρμιγγαμ τῆς ὁποίας λειτουργεῖ νῦν σπουδαῖον μηχανικὸν ὠρολογοποιεῖον, 300 περιλαμβάνον ἐργάτας καὶ εὐκόλου κυκλοφορίας παρασκευάζον προϊόντα. Ἀσυγκρίτῳ τῷ λόγῳ μεγαλειτέρας σημασίας εἶναι ὁ Γαλλικὸς συναγωνισμὸς ἀπὸ τῆς Besançon, ἥτις ἀποτελεῖ τὸ κέντρον τῆς Γαλλικῆς ὠρολογοποιίας. Ἀπὸ 54,000 ὠρολογίων, τὰ ὁποῖα ἡ πόλις αὕτη κατασκεύασε τῷ 1845, τῷ 1852 ἀνέβη εἰς 192,000, τῷ 1865 εἰς 296,000, τῷ 1875 εἰς 420,000.

Τοιαῦται αἱ τάσεις τῆς νεωτέρας ὠρολογοποιίας. Καὶ αἱ μέθοδοί της καὶ ἡ ἀπλότης τοῦ καταμερισμοῦ τῶν κατ' αὐτὴν ἔργων ἠδύναντο νὰ ἀποτελέσωσιν ὀλόκληρον βιομηχανικὴν μεταρρύθμισιν διὰ πολλὰς τῶν ἡμετέρων κοινοτήτων, ὑπὸ τὸν ὄρον τῆς τεχνικῆς ἐκπαιδεύσεως μελῶν τινων αὐτῶν κατὰ πρῶτον ἐν Ἑλβετία. Τότε διασπείρατε τὰ νεόφυτα ταῦτα τῆς ὠρολογοποιίας ἐκεῖ ἔνθα τὸ κλίμα καὶ τὸ ἔδαφος, ἐπιτρέποντα πλείονα διαθέσιμον χρόνον, ἀνοίγουσι πλείοτερον τὸ

τεχνικὸν στάδιον, καὶ ἔπειτα συνάξατε τοὺς ἐντεῦθεν ἔθνικοὺς καρπούς.

ΠΟΛΕΜΙΚΟΝ ΝΑΥΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΔΑΝΙΑΣ.

Καὶ ὁ πληθυσμὸς καὶ ἡ γεωγραφικὴ ἔκθεσις, πρὸς βορρᾶν μὲν, τῆς Δανίας, πρὸς μεσημβρίαν δὲ, τῆς Ἑλλάδος, παρέχουσι κατὰ τὰ δύο ταῦτα ἄκρα τῆς Εὐρώπης κοινὰς, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἥττον, βάσεις συγκρίσεως. Ἐκεῖ χερσόνησος καὶ νῆσοι μεταξὺ δύο θαλασσῶν, ἐδῶ ἐπίσης καὶ τοὶ εἰς μείζονα ἀνάπτυξιν· ἐκεῖ 1,784,741 κάτοικοι τῷ 1870, ἐδῶ 1,457,894 κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος. Καὶ ἐκεῖ ὑπάρχει μεγάλη τις Σκανδιναυικὴ ιδέα, καὶ ἐδῶ ἐπίσης μεγάλη Πανελληνίος. Γεωργοὶ καὶ ἐκεῖ ἔρχονται πρῶτοι, κατόπιν τῶν βιομήχανοι καὶ ἔμποροι καὶ κατὰ τρίτον ναῦται· ἐπίσης περίπου καὶ ἐν Ἑλλάδι, καί τοι ἐν ταύτῃ ἐξέχει σχετικῶς πλειότερον τὸ ναυτικὸν στοιχεῖον, διότι ἐνῷ τὸ ἐμπορικὸν τῆς Δανίας ναυτικὸν ὑπελογίζετο τῷ 1874 εἰς 2,846 πλοῖα, χωρητικότητος 212,600 τόνων, τὸ τῆς Ἑλλάδος ἀνέβαινε κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος εἰς 5,202 πλοῖα, χωρητικότητος 250,077 τόνων. Ὅσον ὅμως ἀφορᾷ ἰδίως εἰς τὰ ἀτμοκίνητα, σημειοῦνται ταῦτα εἰς 123 ἐν Δανίᾳ τόνων 27,381, καὶ εἰς 20 ἐν Ἑλλάδι τόνων 7,833.

Ὁ σκοπὸς τῆς προκειμένης μελέτης δὲν εἶναι νὰ προχωρήσῃ πλειότερον εἰς τὴν σύγκρισιν ἄλλων καὶ μάλιστα ἰδιαιτέρων λεπτομερειῶν, καθ' ἃς συναντῶνται τὰ δύο ἔθνη καὶ ἐπίσης ἀντιτίθενται, ὡς π. χ. ἐπὶ τῶν ἐν Δανίᾳ ἀπογραφέντων 2,128 Μορμόνων, ἐκ τῶν ὁποίων οὐδένα κεκηρυγμένον περιέχει ἡ Ἑλλάς. Ἀποβλέπομεν κυρίως εἰς τὴν ἔρευναν περὶ τῆς πολεμικῆς κατὰ θάλασσαν παρασκευῆς τοῦ Δανικοῦ κράτους, ἐπὶ τῇ ιδέᾳ μεταγενεστέρου συνδυασμοῦ αὐτῆς πρὸς τὰ παρ' ἡμῖν σχετικῶς ἀπαντώμενα.

Τῷ 1876 τὸ πολεμικὸν τῆς Δανίας ναυτικὸν ἀπετελεῖτο ἐκ 34 ἀτμοκινήτων καὶ 30 ἰστιοφόρων· ἡ σημασία τῶν τελευταίων οὐσιωδῶς μικρά, διότι κατατάσσονται ταῦτα ὡς ἐξῆς: 1 φρεγάτα μᾶλλον πρὸς κατοικίαν, 1 κέλης, 8 κανονιοφόροι καὶ 20 φορτηγὰ πλοῖα. Τὸ σημαντικώτερον ναυτικὸν εἶναι τὸ ἀτμοκίνητον, ἀποτελεῖται δὲ ἐκ δυνάμεως ἵππων 26,650 καὶ ἐκ δυνάμεως κανονίων 243, διαιρούμενον εἰς θωρακοφόρον καὶ μὴ θωρακοφόρον, ἐξ ὧν τὸ μὲν πρῶτον περιλαμβάνει 2 φρεγάτας δυνάμεως 2960 ἵππων καὶ 42 κανονίων, 3 πλωτὰς κανονοστοιχίας 3930 ἵππων καὶ 7 κανονίων, 2 πλοῖα πυργοφόρα 5960 ἵππων καὶ 14 κανονίων·—τὰ δὲ μὴ θωρακοφόρα εἶναι 3 φρεγάται 3200 ἵππων καὶ 78 κανονίων, 3 κορδέται 2,200 ἵππων καὶ 38 κανονίων, 6 schooners 4,570 ἵππων καὶ 20 κανονίων, 12 κανονιοφόροι 2300 ἵππων καὶ 17 κανονίων, 3 τροχοκίνητα 1530 ἵππων καὶ 27 κανονίων.

Ὁ στόλος οὗτος ἐκινεῖτο τῷ 1876 ὑπὸ 917 προσώπων, ἐξ ὧν 117 ἀξιωματικοὶ κατατασσόμενοι ὡς ἐξῆς: 1 ναύαρχος, 15 διοικηταί, 34 πλοίαρχοι, 47 ὑποπλοίαρχοι καὶ 20 ἀνθυποπλοίαρχοι. Τὸ λοιπὸν προσωπικὸν ἀπετελεῖτο ὑπὸ 136 πυροβολιστῶν, 101 ναυτῶν, 540 ἐργατῶν καὶ 23 ἐπιτηρητῶν.

Ἐν γένει τὰ ἐξοδα τοῦ πολεμικοῦ τῆς Δανίας ναυτικοῦ ἀνεβιβάζοντο εἰς 5,595,802 kroner (τὸ kr. = 1 1/2 δρχ.), ἀπέναντι τῶν ἐποίων τὰ ἐξοδα τῶν κατὰ ξηρὰν στρατιωτικῶν δυνάμεων τῆς χώρας ὑπελογίζοντο εἰς 9,245,447 kr. Ἐν Ἑλλάδι, κατὰ τὸ αὐτὸ ἔτος 1876, τὸ μὲν ὑπουργεῖον τῶν Ναυτικῶν ἐγγράφεται ἐν τῷ προϋπολογισμῷ διὰ δρ. 1,959,890, τὸ δὲ τῶν Στρατιωτικῶν διὰ δρ. 7,469,300. Σύγκρισις ἐνδεικτικὴ.

Τὰ ἀρχαιότερα ἐκ τῶν 34 κυρίως πολεμικῶν πλοίων τῆς Δανίας εἶναι τὰ προσημειωθέντα 3 τροχοκίνητα· ἐν ἐρίφθῃ εἰς τὴν θάλασσαν τῷ 1842, τὸ ἕτερον τῷ 1844 καὶ τὸ τρίτον τῷ 1845. Τὸ τελευταῖον εἶναι προσδιορισμένον εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Βασιλέως, καὶ ἔχει τὸ χαρακτηριστικὸν παλαιότητος 35 περίπου ἐτῶν, εἰς ἣν προστίθεται ὅτι τῆς κυβερνή-

σεως αίτησάσης πίστωσιν πρὸς ναυπήγησιν ἑτέρου βασιλικοῦ, ἡ Βουλὴ ἀπέρριψε τὴν πρότασιν. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ λοιπὰ πλοῖα τὰ εἰς χρῆσιν τῆς ἐπικρατείας, ἀπὸ τοῦ 1870 κατασκευάσθησαν τρία θωρακωτὰ πλοῖα καὶ ὀκτὼ ἀθωράκιστα, ἀπὸ τοῦ 1860 μέχρι τοῦ 1868 ἕτερα 4 θωρακωτὰ καὶ 10 ἀθωράκιστα, τὰ δὲ λοιπὰ 6 ἀθωράκιστα ἀπὸ τοῦ 1851 μέχρι τοῦ 1859.

Τοιαύτη ἀρχομένου τοῦ ἔτους 1877 ἡ ναυτικὴ τῆς Δανίας παρασκευὴ κατὰ τὴν «Ἐπετηρίδα τοῦ Δανικοῦ ναυτικοῦ». Δυνάμεθα δὲ νὰ ἀναλύσωμεν περαιτέρω ἔτι τὸν σχετικὸν προϋπολογισμὸν τοῦ τελευταίου οἰκονομικοῦ ἔτους 1877—78. Ἀναδιβάζεται οὗτος εἰς 7 $\frac{1}{10}$ ἑκατομ. kr. ἐξ ὧν 4 $\frac{1}{10}$ ἀναγονται εἰς τὸν τακτικὸν προϋπολογισμὸν, καὶ 3 εἰς τὸν ἔκτακτον. Ἐπὶ τοῦ πρώτου παρατηροῦμεν 1,200,000 kr. διὰ ναυπήγησιν πλοίων, 557,200 διὰ συντήρησιν τῶν πλοίων, 47,400 διὰ τὴν συντήρησιν τοῦ πυροβολικοῦ ὕλικου, διὰ πειράματα καὶ δοκιμάς, 32,400 διὰ τὸ ὕλικόν τῶν τορπιλλῶν, 640,000 διὰ γυμνάσια.

Ἐπὶ τοῦ ἐκτάκτου προϋπολογισμοῦ παρατηροῦμεν 500 χιλ. kr. διὰ τὴν ἐξακολούθησιν τῆς ναυπηγήσεως τοῦ Helgoland, 100 χιλ. διὰ τὴν παρασκευὴν δύο μεγάλων ἀτμοκινήτων κανονιοφόρων τορπιλλαγωγῶν, 161 χιλ. διὰ τορπίλλας Whitehead, 74 χιλ. διὰ τὰς ἀποθήκας αὐτῶν, 51 χιλ. διὰ πυρίτιδα καὶ βλήματα, 42 χιλ. διὰ τὰς δεξαμενάς, 13 χιλ. διὰ φανούς τῶν πλοίων, 8 $\frac{1}{2}$ χιλ. δι' ἐπιδιόρθωσιν κεραιναγωγῶν, 103 χιλ. διὰ τὴν ἀποπεράτωσιν μικροῦ σκοπευτικοῦ ἀτμοκινήτου, 25 χιλ. διὰ μηχανὴν ἠλεκτρικοῦ φωτός.

Τοιαύτη ἡ ναυτικὴ πρόνοια τῆς μεταξὺ Βαλτικῆς καὶ Ἀρκτικῆς θαλάσσης, κατὰ μέτωπον δύο κολοσῶν τοῦ Ρωσικοῦ ἤτοι καὶ τοῦ Γερμανικοῦ, παρεμβαλλούσης τὴν ἱστορικὴν φυσιογνωμίαν τῆς μικρᾶς τῶν Δανῶν χώρας.

ἜΞΟΔΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ὙΛΙΚΟΥ.

Ἐν τῇ νομικῇ περὶ δημοσίου ὕλικου ἐννοίᾳ περιλαμβάνονται οὐ μόνον ὕλικὰ ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων ἡ χρῆσις εἶναι ἀναγκαία πρὸς τοὺς δημοσίους σκοποὺς, ἀλλὰ καὶ ἐργασίαι, κατασκευαὶ εἶναι αὗται, προμήθειαι, μετακομίσεις ἢ καλλιέργειαι, καθ' ὅσον καὶ ἡ χρῆσις τοῦ ἐξ αὐτῶν ὕλικου ἐπιβάλλεται ὑπὸ ἀνάγκης δημοσίας. Ἐν γένει ἀγοραὶ καὶ μισθώσεις ἀκινήτων καὶ κινητῶν, ἀγοραὶ τροφίμων καὶ ἄλλων πραγμάτων, ἐργασίαι πρὸς ἀποξήρανσιν γαιῶν, πρὸς κατασκευὴν ἢ συντήρησιν καὶ ἐπισκευὴν κτιρίων, ὀχυρωμάτων, ὁδῶν, γεφυρῶν καὶ διωρύγων, ἐργασίαι πρὸς κατασκευὴν, συντήρησιν ἢ ἐπιδιόρθωσιν κινητῶν, ἰδοὺ κατὰ τὸ ἄρθρ. 40 τοῦ λογιστικοῦ νόμου (1) ἡ περιφέρεια, ἐν ἣ στρέφεται ἡ ἐννοια τῶν ἐξόδων τοῦ δημοσίου ὕλικου, κατ' ἀντιδιαστολὴν πρὸς τὰ ἐξόδα τοῦ δημοσίου προσωπικοῦ, τὸ ὅποιον περιλαμβάνει τὸ μισθολόγιον τῆς ἐπικρατείας.

Πάσης δαπάνης ἡ ἐπιχείρησις ἐπομένως καὶ ἡ τοῦ ὕλικου δὲν ἀνήκει εἰς τὴν αὐτοβουλίαν τῆς ὑπουργικῆς Κυβερνήσεως, διότι τὰ σχετικὰ μέτρα ταύτης πρέπει νὰ στηρίζωνται εἰς τὸν προϋπολογισμὸν τῆς ἐπικρατείας ἢ εἰς ἑτέραν ἀπόφασιν τοῦ νομοθέτου, τῆς ὁποίας τρία ἔχομεν εἶδη, τὰς ἀναπληρωτικὰς, ἐκτάκτους καὶ συμπληρωτικὰς πιστώσεις. Διαιρουμένων τῶν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ ἐξόδων εἰς ἄρθρα, δὲν ἐπιτρέπεται ἡ σύγχυσις αὐτῶν εἰς τρόπον ὥστε τὰ σημειούμενα διὰ μίαν κατηγορίαν ἐξόδων χρήματα νὰ δαπανῶνται εἰς ἑτέραν. Ἰδιαιτέρως ἀπαιτεῖται εἰδικὸς νόμος ἢ εἰδικὸν κεφάλαιον ἐν τῷ προϋπολογισμῷ, ὅσον ἀφορᾷ τὴν κατασκευὴν ὁδῶν, διωρύγων, γε-

(1) Ὁ ἡμέτερος νόμος τῆς 1 Ὀκτωβρίου 1852, περὶ διοικήσεως τῶν δημοσίων ἐσόδων καὶ ἐξόδων καὶ περὶ δημοσίου λογιστικοῦ τοῦ Κράτους, εἶναι κατὰ τὰ κύρια ἀντιγραφὴ τοῦ ἀπὸ 26 Ἰουνίου 1838 Β. διατάγματος τοῦ Γαλλίας.

φυρῶν (1), λιμένων, δημοσίων καταστημάτων, ἢ ἄλλων οἰων-
δήποτε δημοσίων ἔργων, ἅμα αὐτὴ ὑπερβαίνει τὰς 3,000
δρ. (2). Αἱ τοιαῦται πρὸς τὸν νομοθέτην αἰτήσεις συνοδεύον-
ται ὑπὸ τακτικοῦ τῆς ὀλικῆς δαπάνης ὑπολογισμοῦ.

Κατὰ κανόνα τὸ ἄρθρ. 34 τοῦ λογιστικοῦ νόμου ἐπιτάσσει,
διὰ πᾶσαν συμφωνίαν τῆς ἐπικρατείας περὶ δημοσίου ὕλικου,
τὴν ἐνέργειαν δημοσίου συναγωνισμοῦ, ἐκ τῆς ἀμίλλης τοῦ
ὁποίου εὐλόγως προσδοκῶνται οἱ ὠφελιμώτεροι διὰ τὸν δημό-
σιον θησαυρὸν ὄροι. Ἄλλ' ὅπως συμβαίνει πάντοτε, ἡ φύσις
τῶν πραγμάτων, ἡ κατεπίγουσα περίστασις καὶ ἄλλαι δυσ-
χέρειαι ἐπέβαλον τὴν ἀνάγκην διαφορῶν εἰς τὸν ἀνωτέρω κα-
νόνα ἐξαιρέσεων. Τοιοῦτοτρόπως τὸ ἄρθρον 35 ἀποφαίνεται,
ὅτι ἡ προηγουμένη διάταξις δὲν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς προμη-
θείας καὶ ἐργασίας, τὰς μὴ δυναμένας νὰ ἐκτελεσθῶσιν ἐντὸς
τοῦ Κράτους. Βεβαίως ἡ κρίσις περὶ τοῦ δυνατοῦ τῆς ἐν Ἑλλάδι
ἐκτελέσεως αὐτῶν ἀνήκει εἰς τὴν κυβέρνησιν, δὲν καταργεῖται
ὅμως ἐντεῦθεν ἡ διὰ τὴν ἐνδιαφερομένην ἀλήθειαν κυβερνη-
τικὴ εὐθύνη, διότι, προκειμένου π.χ. περὶ βιομηχανικῶν προϊόν-
των εὐρισκομένων εἰς κοινὴν χρῆσιν ἐν Ἑλλάδι, δὲν δύναται ἡ
κυβέρνησις νὰ ἀποταθῇ εἰς τὴν ἀλλοδαπὴν χωρὶς νὰ παρα-
βιάσῃ τὸν νόμον, ὅστις μόνον ἐν περιπτώσει ἐσωτερικῆς ἀδυ-
ναμίας ἐπιτρέπει τοιοῦτο μέτρον. Ἐκτὸς τῆς ἀνωτέρω γενι-
κῆς ἐξαιρέσεως ὑπάρχει καὶ ἑτέρα ὁμοία σχετικῶς πρὸς τὰς
ἐργασίας τὰς ὁποίας ἐξ ἀνάγκης ἡ κυβέρνησις ἐκτελεῖ δι' ἐπι-
στασίας ἢ δι' ἡμερομισθίων. Καὶ διὰ τὰς ἐργασίας ταύτας δὲν
ἀπαιτεῖται δημοσίος συναγωνισμός.

Ἄλλ' ὑπάρχουσι καὶ ἰδιαιτέρας τοῦ ἐκτεθέντος κανόνος ἐξαι-
ρέσεις ἐν τῷ αὐτῷ ἐκείνῳ ἄρθρῳ, ὅπερ θέτει τὴν ἀρχὴν τοῦ
δημοσίου συναγωνισμοῦ, διότι δὲν εἶναι οὗτος ἀναγκαῖος ἐπὶ

(¹) Ἐν Γαλλίᾳ μόναι αἱ μεγάλαι γέφυραι ὑπάγονται εἰς τὸν
περιορισμὸν τοῦτον.

(²) Κατὰ τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἰσχύοντα, προκειμένου περὶ κατασκευῆς
ὁδοῦ, διώρυγος ἢ σιδηροδρόμου διακλαδώσεως μέχρις ἐκτάσεως 20
χιλιομέτρων ἀρκεῖ καὶ ἀπλοῦν Β. διάταγμα πρὸς ἐπιχείρησιν.

τῶν ἐξῆς θεμάτων· α') διὰ προμηθείας, μετακομίσεις καὶ ἐρ-
γασίας, τῶν ὁποίων ἡ ὀλικὴ δαπάνη δὲν ὑπερβαίνει τὰς 1000
δρ. β') διὰ διαφόρους προμηθείας, μετακομίσεις καὶ ἐργασίας,
ὅταν αἱ περιστάσεις ἀπαιτῶσι νὰ μείνωσιν ἄγνωστοι αἱ ἐπι-
χειρήσεις τῆς κυβερνήσεως· πάντοτε ὅμως ἐπὶ προηγουμένη
ἐγκρίσει τοῦ Βασιλέως, κατ' ἰδιαιτέραν αἴτησιν ἐκδιδομένη·
γ') δι' ἀντικείμενα τῶν ὁποίων ἡ κατασκευὴ ἀνήκει ἀποκλει-
στικῶς εἰς τοὺς ἔχοντας προνόμιον ἐφευρέσεως ἢ εἰσαγωγῆς·
δ') δι' ἀντικείμενα ἓνα μόνον κάτοχον ἔχοντα· ε') δι' ἔργα καὶ
ἀντικείμενα, τῶν ὁποίων ἡ ἐκτέλεσις ἀπαιτεῖται νὰ ἀνατεθῇ
εἰς τεχνίτας δεδοκιμασμένους· ς') διὰ καλλιέργειας, κατα-
σκευῆς καὶ προμηθείας, λόγῳ δοκιμῆς γινομένης· ζ') διὰ πράγ-
ματα καὶ τρόφιμα, τὰ ὁποῖα ὡς ἐκ τῆς ἰδιαιτέρας αὐτῶν ἰδιό-
τητος καὶ τῆς εἰδικῆς χρήσεως εἰς ἣν εἶναι προσδιωρισμένα,
ἀγοράζονται καὶ ἐκλέγονται εἰς τὸν τόπον τῆς παραγωγῆς ἢ
παραδίδονται ἀμέσως ὑπὸ τῶν παραγόντων αὐτά· ἠ) διὰ προ-
μηθείας, μετακομίσεις ἢ ἐργασίας, δι' ἃς ἡ οὐδεμία ἐγένετο προσ-
φορὰ, ἢ αἱ προσενεχθεῖσαι τιμαὶ εἶναι ἀπαραδέκτοι· ἐν τοιαύτῃ
περιπτώσει ὀφείλει ἡ ἀρμοδία διοικητικὴ ἀρχὴ νὰ μὴ ὑπερβῇ
τὸν παρ' αὐτῆς τυχὸν τεθέντα καὶ δημοσιευθέντα ὄρον· θ') διὰ
προμηθείας, μετακομίσεις καὶ ἐργασίας, ὅταν ἀνάγκη, προφα-
νῶς κατεπίγουσα καὶ ἀπὸ περιστάσεις ἀπροόπτους προελ-
θοῦσα, δὲν συγχωρῇ τὴν ἐκ τοῦ δημοσίου συναγωνισμοῦ βρα-
δύτητα.

Οὕτως ἔχουσι τὰ περὶ τὴν προμήθειαν ἐν γένει τοῦ δημοσίου
ὕλικου παρ' ἡμῶν ἰσχύοντα, τόσον ἐκ τῆς ἐπόψεως τῆς ἀρχικῆς
τοῦ νομοθέτου ἐπιτρέψεως, ὅσον καὶ ἐκ τῆς μεταγενεστέρως διοι-
κητικῆς ἐνεργείας διὰ δημοσίου συναγωνισμοῦ ἢ ἄνευ τοιαύτου.

Ε.

χερσονήσου καὶ τῆς Ἰταλικῆς ἐπίσημος συνενόησις ἀνάγεται εἰς τὸ ἔτος 1834, ὅτε ἡ Παπικὴ κυβέρνησις αὐστηρῶς ἀπηγόρευσε τὴν ἐν τῷ Ῥωμαϊκῷ κράτει διὰ θαλάσσης εἰσοδὸν ἐκείνων, οἵτινες δὲν ἤθελον προνοήσῃ νὰ ὑποβάλωσι τὰ διαβατήριά των εἰς ἐπιθεώρησιν τῶν ἐν τῷ τόπῳ τῆς ἀναχωρήσεώς των προξένων καὶ πρακτόρων τοῦ Πάπα.

Τῷ 1835 ἔρχεται ἡ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ὑσκαίνης συνενόησις, ἐξ ἧς τὰ Ὑσκαϊνικὰ πλοῖα ὑπεβλήθησαν ἐν Ἑλλάδι εἰς τὰ αὐτὰ λιμενικὰ δικαιώματα εἰς ἃ καὶ τὰ Ἑλληνικὰ· οὐδείς δὲ λόγος περὶ ἀμοιβαιότητος, μέχρις οὗ τῷ 1856 συνήφθη μεταξὺ τῶν δύο ἐπικρατειῶν συνθήκη, δι' ἧς ἐκηρύχθησαν αἱ ἀρχαὶ τῆς ἀμοιβαίας ἐλευθερίας κατὰ τὴν ἐμπορίαν καὶ ναυτιλίαν τῶν ἀμφοτέρωθεν ὑπηκόων.

Αἱ μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σαρδηνίας σχετικαὶ συνενόησεις χρονολογοῦνται ἀπὸ τοῦ 1838, ὅτε κατηργήθησαν τὰ δικαιώματα τῶν χρηματικῶν εἰσπράξεων τοῦ δημοσίου καὶ τῶν ἐπαρχιῶν, δήμων, πόλεων, συντεχνιῶν ἢ κοινοτήτων, καθ' ὅσον ταῦτα ἐστηρίζοντο εἰς τὴν ἀπὸ τῆς μιᾶς ἐπικρατείας εἰς τὴν ἑτέραν μεταδίβασιν τῶν περιουσιῶν, οἷον δικαίωμα ἐξαγωγῆς αὐτῶν, δικαίωμα εἰς τὸ κληρονομεῖν τοὺς ξένους, φόρος μεταναστεύσεως, κττ. — Κατὰ τὸ ἐπόμενον ἔτος 1839 ἀπηλλάγησαν ἀμοιβαίως τὰ ἐξ ἀνάγκης εἰς τὴν χώραν τῆς ἑτέρας προσορμιζόμενα ἐμπορικὰ πλοῖα τῶν δύο δυνάμεων παντὸς λιμενικοῦ καὶ ναυτιλιακοῦ δικαιώματος, ἐκτὸς ἐὰν κατόπιν ἄνευ ἀνάγκης ἐπισκευῆς ἐνήργουν ταῦτα φόρτωσιν ἢ ἐκφόρτωσιν. — Κατὰ δὲ τὸ 1851 συνήφθη τελειότερα μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Σαρδηνίας συνθήκη, δι' ἧς ἐκηρύχθη ἀμοιβαία ἐλευθερία ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας μεταξὺ τῶν ὑπηκόων ἀμφοτέρων τῶν δυνάμεων, καὶ ἐκανονίσθησαν ἀναλόγως τὰ συνεπῆ ζητήματα.

Ὅταν ἀπετελέσθη ἡ Ἰταλικὴ ἐνότης καὶ συνεχωνεύθησαν ἐν ταύτῃ αἱ προμνησθεῖσαι ἐπικράτειαί, ἔλαβε τῷ 1866 χώραν συνενόησις τις μεταξὺ Ἑλλάδος καὶ Ἰταλίας περὶ ἀπαλλαγῆς τῶν ὑπηκόων Ἑλλήνων καὶ Ἰταλῶν τοῦ συνεισφέρειν εἰς τὰ καταναγκαστικὰ δάνεια· ἡ δὲ συνενόησις αὕτη ἐκυρώθη

καὶ διὰ νόμου παρ' ἡμῖν ἐν ἀρχῇ τοῦ 1867. Μετὰ δωδεκαετίαν, τῇ 5)17 Νοεμβρίου 1877, ἐγένετο γενικὴ συνθήκη μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Ἑλλάδος, ἣτις κυρωθεῖσα διὰ τοῦ νόμου τῆς 10 Μαΐου 1878 ἀφορᾷ εἰς τὴν ἐμπορίαν καὶ ναυτιλίαν. Ἴδου πῶς ἔχουσι τὰ κατ' αὐτήν:

Ἡ συνθήκη αὕτη ἀναγνωρίζει ἀμοιβαίαν μεταξὺ τῶν δύο κρατῶν ἐλευθερίαν ἐμπορίας καὶ ναυτιλίας, ἐξομοιουμένων τῶν πολιτῶν ἑκατέρου ἐντελῶς πρὸς τοὺς ἰθαγενεῖς, κατὰ τε τὴν ἐξάσκησιν τοῦ ἐμπορίου καὶ τῆς βιομηχανίας ἐν γένει, τὴν πληρωμὴν τῶν φόρων, τὴν ἀσκήσιν τῆς θρησκείας καὶ τὸ δικαίωμα τῆς κτήσεως καὶ διαθέσεως κινητῆς ἢ ἀκινήτου ἰδιοκτησίας, καὶ δυναμένων νὰ ἐξάγωσιν ἐλευθέρως τὰς περιουσίας των ἐπὶ πληρωμῇ τῶν δικαιωμάτων ἐκείνων εἰς ἃ ὑποχρεοῦνται καὶ οἱ ἰθαγενεῖς.

Ὅσον ἀφορᾷ τὴν στρατιωτικὴν ἐν γένει ὑπηρεσίαν, οὐδ' οἱ Ἕλληνες ἐν Ἰταλίᾳ οὐδ' οἱ Ἰταλοὶ ἐν Ἑλλάδι εὐθύνονται εἰς παροχὴν τοιαύτης. Ἐπίσης ἀπαλλάσσονται παντὸς βάρους καὶ λειτουργίας δικαστικῆς ἢ δημοτικῆς, πάσης στρατιωτικῆς παροχῆς ἢ ἐξαναγκασμοῦ εἰς παροχὴν καὶ πάσης φορολογίας εἰς χρήματα ἢ εἶδος, ὠρισμένης ἀντὶ προσωπικῆς ἐργασίας, ἐξαιρουμένων τῶν εἰς τοὺς κατόχους ἢ ἐνοικιαστὰς ἀκινήτων ἐπικειμένων βαρῶν, ὡς καὶ τῶν στρατιωτικῶν παροχῶν ἢ εἰς παροχὴν ἐξαναγκασμῶν, εἰς οὓς πάντες οἱ τῆς χώρας ὑπήκοοι δύνανται νὰ κληθῶσιν ὡς ἰδιοκτῆται ἢ μισθωταὶ ἀκινήτων.

Αἱ κατοικίαι καὶ τὰ καταστήματα τῶν πολιτῶν ἑκατέρου τῶν συμβαλλομένων Κρατῶν εἰσι σεβαστὰ ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ ἄλλου, ὡς καὶ πάντα αὐτῶν τὰ παραρτήματα, εἴτε εἰς κατοικίαν, εἴτε εἰς ἐμπόριον χρησιμεύουσιν. Ἄν πρόκειται νὰ γείνη ἐξέτασις τις ἢ κατ' οἶκον ἔρευνα ἐντὸς τῶν οἰκημάτων ἢ τῶν χώρων τούτων, ἢ ἐπιθεώρησις καὶ ἐξέτασις βιβλίων, ἐγγράφων ἢ λογαριασμῶν, τὸ μέτρον τοῦτο θέλει ἐκτελεῖσθαι ἐφ' ὅσον καὶ ὅπως οἱ νόμοι τῆς χώρας τὸ ἐπιτρέπουσιν. Οἱ

πολιται ἑκατέρου τῶν δύο συμβαλλομένων Κρατῶν θέλουσιν ἔχει ἐλευθέραν ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ ἄλλου τὴν εἰς τὰ δικαστήρια προσέλευσιν, πρὸς ὑπεράσπισιν ἢ ἐπιδίωξιν τῶν δικαίων αὐτῶν. Θέλουσιν ἀπολαύει ὡς πρὸς τοῦτο τῶν αὐτῶν καὶ οἱ ἰθαγενεῖς δικαιωμάτων καὶ προνομίων, ὄντες ἐλεύθεροι, ὡς οὔτοι, νὰ μεταχειρίζονται ἐν πάσῃ ὑποθέσει τοὺς δικηγόρους, πληρεξουσίου ἢ πράκτορας αὐτῶν, ἐκλεγομένους μεταξὺ τῶν κατὰ τοὺς νόμους τῆς χώρας δικαιουμένων εἰς ἐξάσκησιν τοῦ ἐπαγγέλματος τούτου προσώπων.

Ἀναγνωρίζεται ἀμοιβαίως εἰς πάσας τὰς κατὰ τοὺς εἰδικούς ἑκατέρας χώρας νόμους συνεστημένας ἢ ἐπιτρεπομένας ἐμπορικὰς ἢ χρηματιστικὰς ἐταιρίας, τὸ δικαίωμα νὰ ἐξασκῶσι πάντα αὐτῶν τὰ δικαιώματα καὶ νὰ παρίστανται ἐπὶ δικαστηρίου ὡς ἐνάγουσαι ἢ ἐναγόμεναι, καθ' ὅλην τὴν χώραν τῆς ἐτέρας Δυνάμεως, ἐπὶ μόνῳ τῷ ὅρῳ τῆς συμμορφώσεως αὐτῶν πρὸς τοὺς νόμους ταύτης.

Οἱ πολῖται τῆς Ἰταλίας καὶ τῆς Ἑλλάδος ἔχουσι τὸ δικαίωμα εἰσαγωγῆς ἐμπορευμάτων καὶ ἐν γένει προϊόντων τῆς πατρίδος των ἢ ἄλλων ἐπικρατειῶν, τὰ ὅποια ἐπιτρέπουσιν οἱ νόμοι τοῦ τόπου τῆς εἰσαγωγῆς, καὶ νὰ μεταχειρίζονται πρὸς τοῦτο ἰθαγενῆ των πλοῖα, χωρὶς νὰ πληρῶνωσι ἄλλα ἢ ἀνώτερα τέλη οἰουδήποτε εἶδους ἢ ὀνόματος, εἰσπραττόμενα ἐν ὀνόματι ἢ πρὸς ὄφελος τῆς Κυβερνήσεως, τῶν τοπικῶν ἀρχῶν ἢ ἰδιαιτέρων καταστημάτων, εἰ μὴ μόνον ὅσον ἤθελεν ἐπιβαρύνει τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα ἂν εἰσήγοντο ὑπὸ τῶν ἰθαγενῶν τοῦ τόπου τῆς εἰσαγωγῆς. Ἡ ἀμοιβαία αὕτη ἰσότης ἰσχύει εἴτε τὸ ἐμπόρευμα προέρχεται ἐκ τοῦ τόπου τῆς παραγωγῆς εἴτε ἐξ ἄλλης χώρας.

Πλήρης ἐπίσης καὶ ἀμοιβαία ἰσότης θέλει κρατεῖ ὡς πρὸς τὴν ἐξαγωγήν, οὕτως ὥστε τὰ αὐτὰ δικαιώματα θέλουσι παρεχέσθαι καθ' ἑκατέραν τῶν ἐπικρατειῶν εἰς τὴν ἐξαγωγήν παντὸς ἀντικειμένου, ὅπερ δύναται ἢ θὰ δύναται νὰ ἐξάγῃται νομίμως, χωρὶς τινος διακρίσεως, ἂν ἢ ἐξαγωγή γίνεται ὑπὸ Ἑλλήνων ἢ πλοίων Ἑλληνικῶν ἢ ὑπὸ Ἰταλῶν ἢ πλοίων

Ἰταλικῶν, καὶ ὅπου δῆποτε ἂν προορίζωνται τὰ ἐξαγόμενα, εἴτε εἰς λιμένα ἢ χώραν τοῦ ἄλλου συμβαλλομένου Κράτους, εἴτε εἰς λιμένα ἢ χώραν τρίτης δυνάμεως οἰασδῆποτε.

Ἡ αὕτη ἐπίσης ἀμοιβαία ἐξίσωσις συνομολογεῖται ὡς πρὸς τὴν ἀποθήκευσιν, τὴν ἐμπορίαν διαμετακομίσεως καὶ τὴν ἐκ νέου ἐξαγωγήν, ὡς ἐπίσης καὶ τὰς ἀμοιβὰς, τὰς εὐκολίας καὶ τὰς ἀποδόσεις τελῶν, αἵτινες ὀρίζονται ἢ θέλουσιν ὀρισθῆ ὑπὸ τῆς νομοθεσίας ἑκατέρου Κράτους, διότι σκοπὸς καὶ θέλησις ἀμφοτέρων τῶν ἐπικρατειῶν εἶναι νὰ ἐξισωθῶσιν ἀμοιβαίως καὶ ἀκριβῶς ὡς πρὸς τοῦτο οἱ ἰθαγενεῖς ἑκατέρας.

Οὐδεμία ἀπαγόρευσις δύναται νὰ ἐπιβληθῆ εἰς τὴν εἰσαγωγήν προϊόντος τινὸς γῆς ἢ τέχνης ἑκατέρας τῶν συμβαλλομένων ἐπικρατειῶν, μὴ ἐκτεινομένη συγχρόνως εἰς τὴν εἰσαγωγήν τοῦ αὐτοῦ προϊόντος γῆς ἢ τέχνης πάσης ἄλλης ξένης χώρας. Ἐπίσης δὲ οὐδεμία ἀπαγόρευσις δύναται νὰ ἐπιβληθῆ εἰς τὴν ἐξαγωγήν οἰουδήποτε προϊόντος τῆς μιᾶς ἐπικρατείας διὰ τὴν ἐτέραν, μὴ ἐκτεινομένη εἰς τὴν ἐξαγωγήν τοῦ αὐτοῦ προϊόντος καὶ δι' οἰανδήποτε ἄλλην ξένην χώραν.

Τὸ ἐμπόριον τῶν πολιτῶν ἑκατέρου Κράτους δὲν δύναται νὰ διακοπῆ μηδὲ νὰ προσβληθῆ ὅπωςδῆποτε ὑπὸ μονοπωλίου, συμβάσεως ἢ προνομίας ἀποκλειστικῆς οἰασδῆποτε πρὸς ἀγοράν ἢ πώλησιν· οὕτως οἱ πολῖται ἑκατέρου κράτους θέλουσιν ἔχει ἐν τῷ ἐτέρῳ πλήρη ἐλευθερίαν νὰ ἀγοράζωσι καὶ πωλῶσι ὅπου ἂν θέλωσι καὶ καθ' ἕν τρόπον ἤθελον κρίνει συμφερότερον ὁ πωλητῆς καὶ ὁ ἀγοραστής, εἰς οὐδενὸς μονοπωλίου, συμβολαίου ἢ προνομίου ἀποκλειστικοῦ τὰς συνεπειὰς ὑποκείμενοι, πλὴν τῶν ὑπαρχόντων ἐπὶ ἀντικειμένων, ὧν τὸ ἐμπόριον ἐπιφυλάσσεται εἰς ἑκατέραν τῶν Κυβερνήσεων.

Ἐκατέρωθεν δίδεται ἢ ἐγγύησις, ὅτι ἐν οὐδεμιᾷ περιπτώσει τὰ Ἰταλικά προϊόντα ἐν Ἑλλάδι καὶ τὰ Ἑλληνικά ἐν Ἰταλίᾳ θέλουσιν ὑποβάλλεσθαι ὑπὸ τῶν δημοτικῶν διοικήσεων εἰς δασμοὺς ἢ τέλη καταναλώσεως ἄλλα ἢ ἀνώτερα τῶν ἐπιβαλλομένων εἰς τὰ ἐγχώρια προϊόντα.

Τὰ ἐκ τῆς μιᾶς εἰς τὴν ἄλλην χώραν εἰσαγόμενα χρυσο-

χοϊκά είδη, εκ χρυσοῦ, ἤ ἀργύρου, λευκοχρύσου ἢ ἄλλων μετάλλων, θέλουσιν υποβάλλεσθαι, ἂν τοῦτο ἀπαιτῆται, εἰς τὸν διὰ τὰ ὄμοιδῆ ἐγχώρια βιομηχανήματα ὠρισμένον ἔλεγχον, καὶ θέλουσι πληρῶνει κατὰ τὴν αὐτὴν ὡς ἐκεῖνα βάσιν τὰ τέλη τῆς σημάσεως καὶ πιστοποιήσεως.

Τὰ ἐξ ἑκατέρου τῶν δύο Κρατῶν προερχόμενα ἢ εἰς αὐτὸ διευθυνόμενα οἷαςδήποτε φύσεως ἐμπορεύματα θέλουσιν ἀμοιβαίως ἀπαλλάττεσθαι ἐν τῷ ἄλλῳ Κράτει παντὸς τέλους διαμετακομίσεως. Ἐκατέρα δὲ τῶν δύο χωρῶν θέλει ἐξομοιοῦσθαι ἐν τῇ ἄλλῃ, ὡς πρὸς τὴν διαμετακόμισιν, πρὸς τὸ μᾶλλον εὐνοούμενον ἔθνος.

Τὰ ὡς δείγματα χρησιμεύοντα καὶ εἰς εἰσαγωγικὸν τέλος υποκείμενα είδη, εἰσαγόμενα ἐν Ἑλλάδι ὑπὸ δειγματοκομιστῶν Ἰταλικῶν οἴκων ἢ ἐν Ἰταλίᾳ ὑπὸ δειγματοκομιστικῶν οἴκων Ἑλληνικῶν, θέλουσιν ἑκατέρωθεν ἀπαλλάττεσθαι προσωρινῶς παντὸς τέλους, ἐκπληρουμένων ὅμως τῶν ἀναγκαίων τελωνιακῶν διατυπώσεων πρὸς βεβαίωσιν τῆς ἐκ νέου ἐξαγωγῆς ἢ εἰς τὰς τελωνιακὰς ἀποθήκας εἰσαγωγῆς αὐτῶν.

Οἱ πολῖται ἑκατέρου τῶν συμβαλλομένων Κρατῶν θέλουσιν ἀπολαύει ἐν τῇ χώρᾳ τοῦ ἄλλου τῆς αὐτῆς καὶ οἱ ἰθαγενεῖς προστασίας ὡς πρὸς τὴν ἰδιοκτησίαν τῶν βιομηχανικῶν, τεχνουργικῶν καὶ ἐμπορικῶν σημάτων, σχεδίων καὶ ὑποδειγμάτων οἰουδήποτε είδους. Τὸ εἰς τὴν ἀποκλειστικὴν κάρπωσιν βιομηχανικοῦ τινὸς ἢ τεχνουργικοῦ σχεδίου ἢ ὑποδείγματος δικαίωμα δὲν δύναται νὰ διαρκῆ ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐν Ἰταλίᾳ καὶ ἀμοιβαίως ὑπὲρ τῶν Ἰταλῶν ἐν Ἑλλάδι μακρότερον ἢ ὅσον ὀρίζει ὁ νόμος τῆς χώρας ὑπὲρ τῶν ἰθαγενῶν. Ἐν τὸ βιομηχανικὸν ἢ τεχνουργικὸν σχέδιον ἢ ὑπόδειγμα ἦναι κοινὸν κτῆμα ἐν τῇ χώρᾳ τῆς παραγωγῆς του, δὲν δύναται νὰ καταστῆ ἀντικείμενον ἀποκλειστικῆς καρπώσεως ἐν τῇ ἐτέρᾳ χώρᾳ. Τὰ αὐτὰ ἰσχύουσι καὶ ἐπὶ τῶν τεχνουργικῶν ἢ ἐμπορικῶν σημάτων. Ἐν γένει οὔτε οἱ Ἕλληνες δύναται νὰ διεκδικήσωσιν ἐν Ἰταλίᾳ οὔτε οἱ Ἰταλοὶ ἐν Ἑλλάδι τὴν ἀποκλειστικὴν ἰδιοκτησίαν σήματος ἢ ὑποδείγματος ἢ σχεδίου,

ἂν μὴ συμμορφωθῶσι πρότερον πρὸς τοὺς περὶ τούτων ἐν τῇ χώρᾳ τῆς διεκδικήσεως ἰσχύοντας ἢ μέλλοντας νὰ ἰσχύσωσιν εἰδικοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς περὶ τῆς παρ' ἐγχωρίων παρακαταθήκης τῶν σημάτων, ὑποδειγμάτων ἢ σχεδίων.

Τὰ τε ἰστιοφόρα καὶ ἀτμοκίνητα Ἑλληνικὰ πλοῖα, εἰσπλέοντα εἰς Ἰταλικὸν λιμένα, καὶ ἀμοιβαίως τὰ Ἰταλικὰ πλοῖα εἰσπλέοντα εἰς λιμένα Ἑλληνικόν, ὅπως ἀποβιβάσωσι μέρος μόνον τοῦ φορτίου των, δύναται, συμμορφούμενα ὅμως πρὸς τοὺς νόμους καὶ κανονισμοὺς τοῦ οἰκείου Κράτους, νὰ διατηρήσωσιν ἀνεκφόρτωτον τὸ δι' ἄλλον λιμένα ἢ τοῖ τῆς αὐτῆς ἢ ἐτέρας χώρας προωρισμένον μέρος τοῦ φορτίου των, καὶ νὰ ἐξαγάγωσιν αὐτὸ ἐκ νέου, μὴ ὑποβαλλόμενα διὰ τὸ μέρος αὐτὸ εἰς πληρωμὴν οἰουδήποτε τελωνιακοῦ τέλους, πλὴν τῶν πρὸς φύλαξιν αὐτοῦ καταβαλλομένων, ἅτινα ἄλλως θέλουσιν εἰσπράττεσθαι ὅποια καὶ παρὰ τῆς ἐγχωρίου ναυτιλίας. Ἐπίσης τὰ πλοῖα ἑκατέρου Κράτους δύναται νὰ μεταβαίνωσιν ἐξ ἑνὸς εἰς ἄλλον ἢ ἄλλους λιμένας τοῦ αὐτοῦ Κράτους, πρὸς καταρτισμὸν ἢ συμπλήρωσιν τοῦ φορτίου των, πληρώνοντα μόνον ὅσα ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει καταβάλλουσιν ἢ θέλουσι καταβάλλει δικαίωματα τὰ ἐγχώρια πλοῖα.

Τὰ πλοῖα ἑκατέρου Κράτους, ἰστιοφόρα καὶ ἀτμοκίνητα, δύναται νὰ ἐξασκῶσι τὴν δι' ἀκτοπλοῖας ἐμπορίαν μεταξὺ τῶν λιμένων τοῦ ἐτέρου, χωρὶς τινὸς ἐξαιρέσεως, ὑποβαλλόμενα μόνον εἰς ὅσα τέλη καὶ τὰ ἐγχώρια πλοῖα.

Καθ' ὅσον ἀφορᾷ εἰς τὴν τοποθέτησιν τῶν πλοίων, τὴν φόρτωσιν αὐτῶν καὶ ἐκφόρτωσιν κατὰ τοὺς λιμένας, ὄρμους, ἐπίνεια, δεξαμενάς, ποταμοὺς ἢ διώρυγας, καὶ ἐν γένει ὡς πρὸς πάσας τὰς τυπικότητας καὶ διατάξεις, εἰς ἃς δύναται νὰ ὑποβληθῶσι τὰ ἐμπορικὰ πλοῖα, τὰ πληρώματα καὶ τὰ φορτία των, δὲν θέλει παραχωρεῖσθαι εἰς τὰ ἐγχώρια πλοῖα ἑκατέρου Κράτους προνόμιόν τι ἢ χάρις, μὴ παρεχομένη ἐπίσης εἰς τὰ πλοῖα τῆς ἐτέρας δυνάμεως· σκοπὸς εἶναι ὅπως τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Ἰταλικὰ σκάφη ἐξομοιωθῶσιν καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἐντελῶς.

Οὐδὲν τέλος χωρητικότητος, λιμένος, ναυηγείας, φάρων, καθάρσεως, μεσιτείας, σημαντήρων, προκυμαίας, οὐδὲ οἰαδήποτε ἄλλα βάρη ἐπιβαλλόμενα ὑφ' οἰονδήποτε ὄνομα εἰς τὸ σκάφος τοῦ πλοίου καὶ εἰσπραττόμενα ἐν ὀνόματι ἢ πρὸς ὄφελος τῆς Κυβερνήσεως, δημοσίων ὑπαλλήλων, ιδιωτῶν, σωματείων, ἢ καταστημάτων οἰονδήποτε, θέλουσιν ἐπιβάλλεσθαι κατὰ τὸν εἰσπλουν καὶ τὴν διαμονὴν ἐν τοῖς λιμέσιν ἑκατέρας χώρας ἢ τὸν ἐξ αὐτῶν ἔκπλουν εἰς τὰ πλοῖα τῆς ἄλλης, ἅτινα δὲν ἤθελον ἐπιβάλλεσθαι ἐπίσης καὶ ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὄρους εἰς τὰ ἐγγώρια πλοῖα ἐν γένει σκοπὸς εἶναι νὰ μὴ ὑπάρχη ἑκατέρωθεν ὡς πρὸς τὰ ἀνωτέρω μνημονευθέντα τέλη οἰονδήποτε προνόμιον ἀποκλειστικὸν ὑπὲρ τῆς ἐθνικῆς σημαίας καὶ ἐναντίον τῆς ἐτέρου Κράτους. Ἡ ἰσότης αὕτη θέλει ἀμοιβαίως ἰσχύει ὡς πρὸς τὰ πλοῖα ἑκατέρου Κράτους, ὅθεν δῆποτε ταῦτα προέρχονται καὶ ὅπου δῆποτε κατευθύνονται.

Οἱ πλοίαρχοι καὶ κυβερνήται τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ἰταλικῶν σκαφῶν θέλουσιν ἀμοιβαίως ἀπαλλάτεσθαι πάσης ὑποχρέσεως τοῦ νὰ προσφεύγῃ κατὰ τοὺς Ἑλληνικοὺς ἢ Ἰταλικοὺς λιμένας εἰς τοὺς ἐπισήμους νηρομποῦς (expéditionnaires).

Ἀπαλλάσσονται ἐντελῶς καὶ ἀμοιβαίως τῶν τελῶν χωρητικότητος καὶ ἀποδημητηρίων· α') τὰ ὅθεν δῆποτε κενὰ εἰσπλέοντα καὶ ἐκπλέοντα πλοῖα· β') τὰ πλοῖα, ἅτινα ἐξ ἐνὸς εἰς ἄλλον ἢ ἄλλους λιμένας ἑκατέρου Κράτους μεταβαίνοντα, ἢ ὅπως ἀποθέσωσι τὸ φορτίον των ἢ μέρος αὐτοῦ, ἢ ὅπως καταρτίσωσιν ἢ συμπληρώσωσι τὸ φορτίον των, ἢ ἤθελον ἀποδείξει ὅτι κατέβαλον ἤδη τὰ εἰρημένα δικαιώματα· γ') ὅσα πλοῖα, εἰσπλεύσαντα μετὰ φορτίου εἰς τινὰ λιμένα, ἢ ἐκουσίως ἢ ἐκ βιαίας διακοπῆς τοῦ πλοῦ, ἢ ἤθελον ἐκπλεύσει χωρὶς νὰ ἐπιχειρήσωσιν ἐμπορικὴν τινὰ πράξιν. Ἐν περιπτώσει δὲ βιαίας διακοπῆς τοῦ πλοῦ, δὲν θέλουσι θεωρεῖσθαι ὡς ἐμπορικαὶ πράξεις ἢ ἐκφόρτωσις καὶ ἐκ νέου φόρτωσις τῶν ἐμπορευμάτων πρὸς ἐπισκευὴν τοῦ πλοίου, ἢ εἰς ἄλλο πλοῖον μεταβίβασις αὐτῶν, ἀντὶ τὸ πρῶτον κατέστη ἀνίκανον εἰς πλοῦν,

αἱ ἀναγκαῖαι δαπάναι πρὸς ἐπισιτισμὸν τοῦ πληρώματος, καὶ ἢ πώλησις τῶν θαλασσοβλαβῶν ἐμπορευμάτων, ὅσας ἢ διεύθυνσις τῶν τελωνείων ἐπιτρέψη τοῦτο.

Πάντα τὰ πολεμικὰ ἢ ἐμπορικὰ πλοῖα ἑκατέρου Κράτους ἅτινα ἐκ τρικυμίας ἢ συμβεβηκότος οἰονδήποτε ἀναγκασθῶσι νὰ καταφύγῃσιν εἰς λιμένα τινὰ τοῦ ἄλλου, δύνανται ἀκωλύτως νὰ ἐπισκευασθῶσι, νὰ προμηθευθῶσι πάντα τὰ εἰς αὐτὰ ἀναγκαιοῦντα καὶ νὰ ἀναχθῶσιν ἐκ νέου, πληρώνοντα μόνον ὅσα ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ἤθελον καταβάλλει δικαιώματα τὰ ἐγγώρια πλοῖα. Ἄν ἐν τούτοις ὁ κυβερνήτης πλοίου ἐμπορικῶ περιέλθῃ εἰς τὴν ἀνάγκην νὰ ἐκποιήσῃ μέρος τῶν ἐμπορευμάτων του, ὅπως ἐπαρκέσῃ εἰς τὰς δαπάνας αὐτοῦ, ὑποχρεοῦται νὰ συμμορφωθῇ πρὸς τοὺς κανονισμοὺς καὶ τὰς διατιμήσεις τοῦ μέρους, ὅπου προσωρμίσῃ.

Ἄν πλοῖον ἑκατέρου τῶν Κρατῶν ναυαγήσῃ, ἐξοκείλῃ ἢ ὑποστῇ θαλασσοβλάβειάν τινά, κατὰ τὰς ἀκτὰς τῆς ἐτέρας ἐπικρατείας, θέλει αὕτη παρέχει εἰς αὐτὸ πᾶσαν συνδρομὴν καὶ προστασίαν, οἷαν καὶ εἰς τὰ ἴδια τῆς πλοῖα, ἐπιτρέπουσα αὐτῶ ἐν ἀνάγκῃ νὰ ἀποθέσῃ εἰς τὴν ξηρὰν τὰ ἐμπορεύματά του, ἢ καὶ νὰ τὰ μεταβιβάσῃ εἰς ἄλλα πλοῖα, μὴ ἀπαιτοῦσα τέλος ἢ φόρον οἰονδήποτε, ἐκτὸς ἐὰν τὰ ἐμπορεύματα ταῦτα παραδοθῶσιν εἰς τὴν ἐσωτερικὴν κατανάλωσιν. Ἐὐ ναυαγήσαν ἢ ἐξοκείλαν πλοῖον, πάντα αὐτοῦ τὰ μέρη ἢ συντρίμματα, τὰ ἐφόδιά του καὶ τὰ ἐξάρτια, καὶ πάντα τὰ πράγματα καὶ ἐμπορεύματα, ὅσα ἤθελον σωθῆ, συμπεριλαμβανομένων καὶ τῶν ριφθέντων τυχόν εἰς τὴν θάλασσαν, ἢ τὸ προϊόν τῆς πωλήσεώς των, ἀν ἐπωλήθησαν, ὡς καὶ πάντα τὰ ἐπὶ τοιούτου πλοίου εὑρεθέντα ἐγγράφα, θέλουσι παραδίδεσθαι εἰς τοὺς ἰδιοκτητῆς ἢ τοὺς πράκτοράς των ἐπὶ τῇ αἰτήσει των. Ἀπόντος τοῦ ἰδιοκτήτου ἢ πράκτορος αὐτοῦ, ἢ παράδοσις τῶν εἰρημένων πραγμάτων θέλει γίνεσθαι εἰς τὸν Ἑλληνα ἢ Ἰταλὸν γενικὸν πρόξενον, πρόξενον, ὑποπρόξενον ἢ προξενικὸν πράκτορα, ἐντὸς τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ὁποίου ἤθελε ναυαγήσει ἢ ἐξοκείλει τὸ πλοῖον. Οἱ πρόξενοι δὲ οὔτοι ἰδιοκτῆται ἢ πρά-

κτορες δὲν θέλουσι καταβάλλει ἄλλας δαπάνας ἢ μόνον τὰς ἐκ ναυαγαιρέσεως καὶ φυλάξεως τῶν διασωθέντων ἀντικειμένων προελθούσας. Πᾶσαι αἱ περὶ τὴν ναυαγαιρέσιν τοῦ ναυαγήσαντος, ἐξοκείλαντος ἢ ἐγκαταλειφθέντος πλοίου ἐργασίαι θέλουσι διευθύνεσθαι ὑπὸ τῶν προξένων καὶ προξενικῶν πρακτόρων τοῦ ἔθνους, εἰς ὃ τὸ πλοῖον ἀνήκει. Αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ θέλουσιν ἀναγγέλλει τὸ ναυάγιον εἰς τὸν οἰκεῖον πρόξενον, καὶ θέλουσι παρεμβάινει μόνον πρὸς διατήρησιν τῆς τάξεως, ἐξασφάλισιν τῶν συμφερόντων τῶν ναυαγαιρετῶν, ἂν οὗτοι ὡσι ξένοι πρὸς τὰ πληρώματα τῶν ναυαγησάντων πλοίων, καὶ ἀσφαλῆ ἐκτέλεσιν τῶν ληπτέων μέτρων ὡς πρὸς τὴν εἰσαγωγὴν καὶ ἐξαγωγὴν τῶν σωθέντων ἐμπορευμάτων. Ἐν ἀπουσία καὶ μέχρι τῆς ἀφίξεως τοῦ προξένου ἢ προξενικοῦ πράκτορος, αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ ὀφείλουσι νὰ λάβωσι πάντα τὰ ἀναγκαῖα μέτρα πρὸς προστασίαν τῶν ἀτόμων καὶ φύλαξιν τῶν ναυαγίων.

Τὰ πολεμικὰ πλοῖα ἑκατέρας τῶν ἐπικρατειῶν δύνανται νὰ εἰσέρχωνται, νὰ διαμένωσι καὶ νὰ ἐπισκευάζωνται εἰς ἐκείνους τῶν λιμένων τῆς ἄλλης, ὧν ἡ εἴσοδος εἶναι ἐλευθέρη εἰς τὰ πολεμικὰ σκάφη τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου ἔθνους, ὑποκείμενα εἰς τοὺς αὐτοὺς καὶ ἐκεῖνα κανόνας, καὶ ἀπολαύοντα ὧν καὶ ἐκεῖνα τιμῶν, πλεονεκτημάτων, προνομίων καὶ ἀτελειῶν.

Συμφωνεῖται μεταξὺ τῶν αὐτῶν κρατῶν νὰ μὴ δέχωνται πειρατὰς εἰς οὐδένα τῶν λιμένων, μυχῶν ἢ ὄρμων αὐτῶν, καὶ νὰ ἐφαρμόζωσιν ἐν πάσῃ αὐστηρότητι τοὺς νόμους τῶν κατὰ παντὸς ἐγνωσμένου πειρατοῦ καὶ κατὰ παντὸς ἀτόμου διαμένοντος ἐν τῇ χώρᾳ αὐτῶν καὶ ἀποδεικνυομένου συνενόχου ἢ συμπράκτορος πειρατείας. Πάντα τὰ εἰς πολίτας τοῦ ἑτέρου κράτους ἀνήκοντα πλοῖα καὶ φορτία, ὅτινα οἱ πειραταὶ ἤθελον συλλάβει ἢ εἰσαγάγει εἰς τοὺς λιμένας τῆς ἑτέρας χώρας, θέλουσιν ἀποδίδεσθαι εἰς τοὺς ἰδιοκτῆτας ἢ τοὺς προσήκόντως ἐπιτετραμμένους πληρεξουσίου των, ἂν οὗτοι ἀποδείξωσιν τὴν ταυτότητα τῆς ἰδιοκτησίας αὐτῶν ἢ ἀπόδοσις δὲ αὕτη θέλει γίνεσθαι καὶ καθ' ἣν ἐτι περίπτωσιν τὰ ζητούμενα

εὐρίσκονται εἰς χεῖρας τρίτου, ἀρκεῖ μόνον νὰ ἀποδείκνυται, ὅτι ὁ ἀποκτήσας αὐτὰ ἐγνώριζεν ἢ ἠδύναντο νὰ γνωρίζῃ ὅτι προήρχοντο ἐκ πειρατείας.

Οἱ πρόξενοι καὶ ἄλλοι προξενικοὶ πράκτορες ἑκατέρας χώρας δύνανται νὰ συλλαμβάνωσι καὶ ἀποπέμπωσιν εἰς τὰ πλοῖα τῶν ἢ τὰς πατρίδας αὐτῶν τοὺς ναύτας, οἵτινες ἤθελον δραπετεύσει ἐκ πλοίου τοῦ ἔθνους τῶν ἐν τινι τῶν λιμένων τοῦ ἄλλου. Πρὸς τοῦτο θέλουσιν ἀποτείνεσθαι ἐγγράφως πρὸς τὰς ἀρμοδίας τοπικὰς ἀρχάς, καὶ ἀποδεικνύει διὰ τῆς ἐν πρωτοτύπῳ ἢ προσηκόντως κεκυρωμένῳ ἀντιγράφῳ προσαγωγῆς τῶν βιβλίων τοῦ πλοίου ἢ τοῦ ναυτολογίου ἢ ἄλλων ἐπιστήμων ἐγγράφων, ὅτι τὰ ζητούμενα πρόσωπα ἀπετέλουν μέρος τοῦ εἰρημένου πληρώματος. Ἐπὶ τῇ αἰτήσῃ ταύτῃ οὕτως ἠτιολογημένη, αἱ τοπικαὶ ἀρχαὶ δὲν δύνανται νὰ ἀρνηθῶσιν εἰς αὐτοὺς τὴν ἐκδοσιν. Θέλει δὲ χορηγεῖσθαι αὐτοῖς πᾶσα βοήθεια πρὸς ἀναζήτησιν καὶ σύλληψιν τῶν εἰρημένων δραπετῶν, οἵτινες θέλουσι μάλιστα κρατεῖσθαι καὶ φυλάττεσθαι ἐν ταῖς φυλακαῖς τῆς χώρας, τῇ αἰτήσῃ καὶ δαπάνῃ τῶν προξένων καὶ ἄλλων προξενικῶν πρακτόρων, μέχρις οὗ οὗτοι εὕρωσιν εὐκαιρίαν νὰ ἐκπέμψωσιν αὐτούς. Ἄν ὅμως ἡ εὐκαιρία αὕτη δὲν εὐρεθῇ ἐντὸς τριῶν μηνῶν ἀπὸ τῆς συλλήψεως, οἱ δραπέται θέλουσιν ἀπολύεσθαι καὶ δὲν δύνανται πλέον νὰ συλληφθῶσιν ἐπὶ τῷ αὐτῷ λόγῳ. Ἐννοεῖται ὅτι οἱ ὑπήκοοι τοῦ ἄλλου Κράτους ναῦται ἐξαιροῦνται τῆς προκειμένης διατάξεως, ἐκτὸς ἐὰν ἀπέκτησαν τὴν ἰθαγένειαν τῆς ἑτέρας χώρας. Ἄν ὁ δραπέτης διέπραξεν ἔγκλημά τι, δὲν θέλει παραδίδεσθαι εἰς τὸν πρόξενον ἢ προξενικὸν πράκτορα, πρὶν ἢ τὸ ἀρμόδιον εἰς ἐκδίκασιν τοῦ ἐγκλήματος δικαστήριον ἐκδώσῃ τὴν ἀπόφασίν του καὶ ἐκτελεσθῇ αὕτη.

Ὅσα πλοῖα συμφώνως πρὸς τοὺς νόμους τῆς Ἑλλάδος πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς πλοῖα Ἑλληνικὰ, καὶ ὅσα κατὰ τοὺς νόμους τῆς Ἰταλίας πρέπει νὰ θεωρῶνται ὡς πλοῖα Ἰταλικὰ, θέλουσι θεωρεῖσθαι ἀναλόγως, πρὸς ἐφαρμογὴν τῆς προκειμένης συνθήκης, ὡς πλοῖα Ἑλληνικὰ ἢ Ἰταλικὰ. Πρὸς ὄρισμόν

τῆς χωριτικότητος τῶν πλοίων θέλουσι θεωρεῖσθαι ὡς ἐπαρκεῖς αἱ ἐν τῇ χώρᾳ, εἰς ἣν ταῦτα ἀνήκουσι, νενομισμέναι ἐπίσημοι ἀποδείξεις τῆς καταμετρήσεως αὐτῶν, ἀναγομένων μόνον τῶν μέτρων, ὅσάκις πρόκειται περὶ εἰσπράξεως τῶν ναυτιλιακῶν ἢ λιμενικῶν τελῶν ἐν τῷ ἄλλῳ Κράτει. Ἀμφότεραι αἱ κυβερνήσεις ἀναμβάνουσιν ἄλλως τὴν ὑποχρέωσιν νὰ ὀρίσωσι διὰ μεταγενεστέρως συνεννοήσεως ὁμοιόμορφον καταμετρήσεως σύστημα διὰ τὰ σκάφη τῶν δύο χωρῶν.

Ἐκατέρα τῶν ἐπικρατειῶν δύναται νὰ διορίζη γενικοὺς προξένους, προξένους, ὑποπροξένους καὶ προξενικοὺς πράκτορας κατὰ τὰς πόλεις καὶ τοὺς λιμένας τῆς ἐτέρας. Οἱ πράκτορες οὗτοι θέλουσι γίνεσθαι δεκτοὶ καὶ ἀναγνωρίζεσθαι ἐπὶ τῇ προσαγωγῇ τῶν διπλωμάτων αὐτῶν, κατὰ τοὺς ἐν ἑκατέρᾳ χώρᾳ ὠρισμένους κανόνας, καὶ τύπους· τὸ πρὸς ἐλευθέραν ἐξάσκησιν τῶν καθηκόντων αὐτῶν ἀναγκαῖον ἐκτελεστήριον θέλει παρέχεσθαι εἰς αὐτοὺς ἀνεξόδως. Θέλουσι δὲ ἀπολαύει οὗτοι ἀμοιβαίως πάσης ἀτελείας, δικαιώματος, προνομίου καὶ ἐξαιρέσεως, χορηγουμένης εἰς τοὺς ὁμοιοβάθμους πράκτορας τοῦ μᾶλλον εὐνοουμένου ἔθνους.

Ἐκατέρα τῶν ἐπικρατειῶν ἀναλαμβάνει τὴν ὑποχρέωσιν νὰ καταστήσῃ τὴν ἐτέραν κοινωνὸν πάσης χάριτος, προνομίου ἢ ἐλαττώσεως ἐν τοῖς δασμολογίαις τῆς τε εἰσαγωγῆς καὶ ἐξαγωγῆς, ἣν παρέσχεν ἤδη ἢ ἤθελεν ἐν τῷ μέλλοντι παράσχει εἰς τρίτην τινὰ Δύναμιν, καὶ τοῦτο εὐθὺς ὡς αἱ χάριτες ἢ ἐλαττώσεις ἐκεῖναι χορηγηθῶσιν εἰς τὴν τρίτην ταύτην Δύναμιν καὶ αὐτοδικαίως.

Οὕτως ἐκανονίσθησαν ἐν τῇ ὑπ' ὄψιν συνθήκῃ ἡ ἐμπορία καὶ ἡ ναυτιλία μεταξὺ τῆς Ἑλληνικῆς καὶ Ἰταλικῆς ἐπικρατείας. Ἡ διάρκεια τῆς συνθήκης ταύτης ὠρίσθη δεκαετῆς ἀπὸ τῆς ἐπικυρώσεώς της (4|16 Μαΐου 1878), παρετάθη δὲ καὶ πέραν τῆς προθεσμίας ταύτης μέχρις ἐνὸς ἔτους ἀπὸ τῆς ἡμέρας καθ' ἣν δηλώσει μία τῶν δύο ἐπικρατειῶν, ὅτι ἐπιθυμεῖ τὴν κατάργησίν της.